

HRVATSKI VOJNIK

Broj 419 • 12. travnja 2013. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

BESPLATNI PRIMJERAK

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

HRVATSKA
JURIŠNA PUŠKA **VHS**
NOVE INAČICE ZA NOVO TRŽIŠTE

TRENDJOVI MEĐUNARODNE
TRGOVINE ORUŽJEM

HRVATSKI DOPRINOS
SAVEZNIŠTVU I OPERACIJI **ISAF**

**NOĆNA VJEŽBA
OBALNE STRAŽE**

RAZGOVOR

Justin Webb,
glavni direktor
tvrtke TNT Productions

SADRŽAJ

4 HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

Hrvatski doprinos savezništvu i operaciji ISAF

7 VIJESTI

Sporazum sa SAD-om o korištenju zračnog prostora i poligona Slunj

8 RAZGOVOR

Justin Webb, glavni direktor tvrtke TNT Productions

10 POLIGON ŽIRJE

Noćna vježba Obalne straže

14 PREDSTAVLJAMO

Natporučnik Toni Bartulović

16 PLITVICE

Obilježena 22. godišnjica Krvavog Uskrsa

17 OBLJETNICA

Deset godina Središta za borbenu obuku

18 PREDSTAVLJAMO

Zapovjednik protupožarne desetine i alkar

19 VIJESTI IZ OSRH

U Kninu i Vinkovcima obilježene obljetnice gardijskih brigada

22 NATO NOVOSTI

Videokonferencija iz Afganistana

IMPRESSUM

Nakladnik:

**MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE
SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTV
ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik:

Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morph.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morph.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@morph.hr)

Urednici i novinari:

Leida Parlov (leida.parlov@morph.hr),

Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com),

Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com)

Gordana Jelavić (gordana.jelavic@yahoo.com)

Tomislav Brandt

Josip Kopi, Davor Kirin

Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Damir Bebek, Predrag Belušić

Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tiskara Zelina d.d., Sv. I. Zelina, K. Krizmanić 1

Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b,

10000 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@morph.hr

4000 primjeraka

Naslovnicu snimio Davor KIRIN

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2013.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

- 24 RAZGOVOR**
Željko Pavlin, direktor tvrtke HS Produkt
- 26 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
Nove mogućnosti B-52H
- 28 GLOBALNO TRŽIŠTE**
Trendovi međunarodne trgovine oružjem
- 32 SPECIJALNE SNAGE**
Odgovor na suvremene sigurnosne prijetnje
- 36 RATNA MORNARICA**
Aktivni mornarički radari (III. dio)

- 40 VOJNA TEHNIKA**
Ugovori za mobilne uređaje
- 42 PODLISTAK**
Povratak na početak
- 46 FILATELIJA**
Marke - na vojničkim pismima
- 47 VEKSIFOLOGIJA**
Jozefinske vojne zastave
- 50 DUHOVNOST**
Nije lako vjerovati, ali je lijepo

UVODNIK

Četvrta godišnjica primanja Republike Hrvatske u NATO savez te deseta godišnjica sudjelovanja OSRH u mirovnoj operaciji ISAF obilježene su prigodom svečanošću na Hrvatskom vojnom učilištu, koju su uveličali uz predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH Ivu Josipovića i ministar obrane, načelnik glavnog stožera OSRH te brojni drugi civilni i vojni uzvanici. Tom prigodom prikazan je film o 10 godina sudjelovanja OSRH u operaciji ISAF te je promovirana knjiga *Vojna policija u izgradnji i očuvanju mira*.

Hrvatski vojnik premijerno predstavlja novu jurišnu pušku VHS-2 čija će službena promocija biti na predstojećoj međunarodnoj Jadranskoj vojnoj i zrakoplovnoj izložbi i konferenciji ASDA, koja će se od 24. - 26. travnja po drugi put održati u Splitu.

Detaljnije o spomenutoj izložbi i konferenciji donosimo vam u razgovoru sa Justinom Webbom, glavnim direktorom tvrtke TNT Productions koja je i organizator izložbe.

Posjetili smo pripadnike Obalne straže i zajedno s njima sudjelovali u noćnoj vježbi koja je uključivala gađanje iz strojnice Browning kalibra 12,7 mm, održanoj na pomorskom poligonu "Žirje".

U članku o suvremenim sigurnosnim prijetnjama pojašnjavamo kako specijalne operacije pružaju odgovor na prethodno definirane suvremene sigurnosne prijetnje kao što su ilegalna migracija, terorizam, ilegalna trgovina narkoticima, iregularne prijetnje, proliferacija oružja za masovno uništenje, te kako se one uklapaju u koncept ljudske sigurnosti provedbom operacija spašavanja.

Uredništvo

 HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

HRVATSKI DOPRINOS SAVE

**USPJEŠNI ANGAŽMANI U MEĐUNARODnim MISIJAMA,
KAO I KOORDINACIJA S CIVILNIM STRUKTURAMA U
MISIJAMA ZA DOBROBIT CIVILNE ZAJEDNICE,
POKAZUJU DA IMAMO VISOKOMOTIVIRANU, STRUČNU I
SPOSOBNU OBRAMBENU I SIGURNOSNU STRUKTURU,
KAZAO JE PREDSJEDNIK IVO JOSIPović U PRIGODI
OBILJEŽAVANJA ČETIRI GODINE U ČLANSTVU NATO-a I
DESET GODINA SUDJELOVANJA U OPERACIJI ISAF**

U Časničkom domu Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski" 4. je travnja održana svečanost u povodu obilježavanja četiri godine prijama Republike Hrvatske u punopravno članstvo NATO-a i deset godina sudjelovanja Oružanih snaga RH u operaciji ISAF. Između ostalih svečanosti su nazočili predsjednik Republike Ivo Josipović, ministar obrane Ante Kotromanović, načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Drago Lovrić, zamjenik ministra unutarnjih poslova Evelin Tonković, generali, admirali i drugi djelatnici OSRH, predstavnici MORH-a i drugih mini-

starstava, bivši načelnici GS OSRH, predstavnici vjerskih zajednica, Vojnodiplomatskog zboru i drugi.

Tijekom prigodnog govora predsjednik Josipović je čestitao svima koji su promaknuti, odlikovani i pohvaljeni u povodu ovih dviju važnih obljetnica. Oni, ali i mnogi drugi, dali su poseban doprinos hrvatskoj slobodi i neovisnosti, demokratskom razvoju i suradnji sa saveznicima u okviru NATO-a. "Na nama je odgovornost za daljnji razvoj Oružanih snaga i njihovu još jaču integriranost u NATO", istaknuo je predsjednik Josipović. Govoreći

ODLIKOVANJA NAJZASLUŽNIJIMA

Redom kneza Branimira s ogrlicom za osobite zasluge stečene promicanjem međunarodnog položaja i ugleda RH i njezina odnosa s drugim državama, u povodu potpune integracije OSRH u NATO sustav odlikovani su: umirovljeni stožerni general Antun Tus, general-pukovnik Drago Lovrić, Zoran Drča, Dragan Lozančić, Igor Pokaz, Pjer Šimunović, brigadni general Mate Pađen i umirovljeni brigadni general Josip Petrović.

Redom bana Jelačića za osobite vojne zasluge u njihovu ustroju i razvitku, u povodu potpune integracije OSRH u NATO sustav, odlikovani su: brigadni general Ivan Beneta, brigadni gene-

"Na nama je odgovornost za daljnji razvoj Oružanih snaga i njihovu još jaču integriranost u NATO", istaknuo je predsjednik Josipović

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

ZNIŠTVU I OPERACIJI ISAF

ral Zdravko Klanac, komodor Tihomir Erceg, komodor Robert Hranj, brigadir Blaž Beretin, brigadir Senad Fejzić, brigadir Ivica Kinder, brigadir Ivica Olujić, brigadir Darko Pintarić, brigadir Ivan Raos, brigadir Boris Šerić, brigadir Boris Trnski, kapetan bojnog broda Ivan Anić, kapetan bojnog broda Predrag Stipanović, kapetan bojnog broda Milan Žunić, pukovnik Vlatko Bandalo, pukovnik Dražen Budinski, pukovnik Goran Novoselić, pukovnik Ivica Raguž, pukovnik Tihomir Zebec, pukovnik Tomislav Birko (posmrtno).

Redom hrvatskog trolista odlikovan je jedan general, 36 časnika i jedan dočasnik, a Redom hrvatskog plitera odlikovana su dva generala, 33 časnika, 12 dočasnika i 2 državna službenika.

PROMAKNUĆA U VIŠI ČIN

Predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH odlukama od 29. ožujka 2013. promaknuo je u viši čin 79 djelatnika MORH-a i OSRH-a. U čin general-bojnika promaknut je brigadni general Mate Pađen, u čin komodora promaknut je kapetan bojnog broda Predrag Stipanović, u čin brigadnog generala promaknut je brigadir Siniša Jurković, a u čin brigadira promaknuti su pukovnici Darko Možnik, Ivan Smojver i Tihomir Zebec. U čin pukovnika odnosno kapetana fregate promaknuto je 7 časnika, u čin bojnika odnosno kapetana korvete promaknuto je 15 časnika, u čin satnika odnosno poručnika bojnog broda promaknuto je 18 časnika i u čin natporučnika odnosno poručnika fregate promaknuto je 33 časnika.

o aktualnim izazovima za OSRH, podsjetio je da je shvaćanje pojma sigurnosti danas mnogo šire, a sigurnosne prijetnje imaju drukčiji karakter. No uspješni angažmani u međunarodnim misijama, kao i koordinacija s civilnim strukturama u misijama za dobrobit civilne zajednice, pokazuju da imamo visokomotiviranu, stručnu i sposobnu obrambenu i sigurnosnu strukturu, zaključio je Predsjednik koji je potom uručio visoka državna odlikovanja najzaslužnijim djelatnicima OSRH-a i MORH-a te promaknuća u više činove.

Završni dio svečanosti posvećen je projektu filma "10 godina sudjelovanja OSRH u operaciji ISAF" u produkciji Odjela multimedijalnih sadržaja Samostalne službe za odnose s javnošću i izdavaštvo MORH-a, te predstavljanju knjige "Vojna policija u izgradnji i očuvanju mira" koju je izdao Odjel hrvatskih vojnih glasila također u sastavu SSOJI MORH-a. Prvi primjerak monografije "Vojna policija u izgradnji i očuvanju mira" svećano je uručena predsjedniku Ivi Josipoviću, a nakon održane promocije i ostalim visokim vojnim i civilnim dužnosnicima. ■

HRVATSKO VOJNO UČILIŠTE

MONOGRAFIJA “VOJNA POLICIJA U IZGRADNJI I OČUVANJU MIRA”

Monografija "Vojna policija u izgradnji i očuvanju mira" je svojevrstan nastavak prethodne monografije Vojna policija u Domovinskom ratu, izdane 1998. godine. Cilj joj je pisanom riječju i slikom prikazati razvoj i djelovanje Vojne policije te postignuća u očuvanju mira, kako u domovini tako i izvan njezinih granica. Stoga je u knjizi poseban naglasak na sudjelovanju pripadnika Vojne policije u mirovnim operacijama, poglavito u operaciji ISAF u kojoj su upravo vojni policajci bili naša prva postrojba upućena u misiju. Tada su činili okosnicu hrvatskog kontingenta, utirući put hrvatskoj prepoznatljivosti i profesionalnosti.

Monografija je proizvod zajedničkih naporu Odjela hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva i Odjela Vojne policije GS OSRH. Sadrži više od 250 stranica podijeljenih u sedam tematskih cjelina, tiskana je na hrvatskom i engleskom jeziku, a među fotografijama je i mnoštvo onih koje dosad nisu objavljivane.

FILM “10 GODINA SUDJELOVANJA OSRH U OPERACIJI ISAF”

Sastavni dio monografije o Vojnoj policiji je i dvadesetominutni film "10 godina sudjelovanja OSRH u operaciji ISAF" nastao u Odjelu multimedijalnih sadržaja.

Znatan dio njegova sadržaja posvećen je prvim kontingenntima OSRH u Afganistanu, čiji su nositelji bili upravo pripadnici Vojne policije. Većina prizora iz filma snimljena je

tijekom različitih razdoblja misije na više lokacija u Afganistanu gdje se nalaze pripadnici hrvatskih kontingenata, a namjera mu je pružiti informacije o djelovanju i doprinosu pripadnika OSRH ovoj NATO-ovoj operaciji. Osobito je naglašen pozitivan učinak dosadašnjih dvadeset hrvatskih kontingenata, svih njihovih sastavnica, ugledu Republike Hrvatske kao države koja je posvećena očuvanju mira u svijetu.

Sporazum sa SAD-om o korištenju zračnog prostora i poligona Slunj

U Zapovjedništvu HRZ-a i PZO-a potpisani je 28. ožujka bilateralni Sporazum o korištenju hrvatskog zračnog prostora i Vojnog poligona Slunj od strane američkih zračnih snaga u Europi i Africi koji je utrne Vlade Republike Hrvatske potpisao zapovjednik HRZ-a i PZO-a brigadni general Dražen Ščuri. Na čelu izaslanstva Sjedinjenih Američkih Država koje je nazaločilo potpisivanju bio je veleposlanik u Republici Hrvatskoj Njegova Ekscelencija Kenneth Merten, a Sporazum je prethodno potpisao general bojnik James W. Hyatt. Brigadni general Dražen Ščuri tom je prigodom istaknuo kako je potpisivanjem Sporazuma nastavljena kvalitetna suradnja dviju partnerskih država spomenuvši pritom nekoliko konkretnih primjera suradnje HRZ-a i PZO-a s predstavnicima oružanih snaga SAD-a. Obje su strane zaključile da se Sporazumom partnerski odnosi produbljuju i da se otvaraju nove mogućnosti zajedničke suradnje između dviju država i njihovih oružanih snaga. Riječ je o provedbenom sporazumu utemeljenom na Memorandumu o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske i Europskog zapovjedništva SAD-a koje djeluje u ime Vlade SAD-a, u vezi s korištenjem zračnog prostora, poligona, zračnih i pomorskih luka i objekata za obuku. Sporazumom

je među ostalim definirano da će američke postrojbe (USAFE/AFAFRICA) koristiti zračni prostor i rute brišućeg leta koje su objavljene u Zborniku zrakoplovnih informacija Hrvatske (AIP), a brišući letovi provodit će se na objavljenim rutama u širini tri nautičke milje i 300 do 1000 stopa iznad površine zemlje, a također je definirana i uporaba naoružanja i streljiva. Tako se u vježbama mogu koristiti strojnice svih kalibara (osim zapaljivog streljiva), zrakoplovni topovi do 30 mm (osim zapaljivog streljiva) te vježbowne betonske zrakoplovne bombe do 250 kg s dimnim označivačima odnosno bez njih. Uporaba vojnog poligona bit će ograničena tako da se neće koristiti tijekom turističke sezone, kao i uoči, za vrijeme i dan nakon državnih blagdana Republike Hrvatske. Dok američka strana bude koristila vojni poligon naznačni će biti pripadnici OS RH zaduženi za nadzor i ocjenu zahtjeva čišćenja poligona od ostataka zračnog naoružanja i streljiva. Preleti iznad nacionalnog parka Plitvička jezera i preko naseljenih mjesta također se ograničavaju. Sporazum je stupio na snagu danom donošenja, a na snazi ostaje na neodređeno vrijeme sve dok ga ne otkaže jedna od strana sudionica.

OJI

AMERIČKI ČASNIK O SURADNJI S BAZOM U ZEMUNIKU

Načelnik Ureda za obrambenu suradnju Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država u Republici Hrvatskoj bojnik Scot Wilcox boravio je 8. travnja u 93. zrakoplovnoj bazi HRZ-a i PZO-a u vojarni u Zemunu gdje ga je primio zapovjednik baze pukovnik Karol Lučan. Tijekom posjeta Zemunučki je časnik informiran o misijama i aktivnostima postrojbe, dok se u eskadrilama upoznao s njihovom tehnikom i ulogama unutar HRZ-a i PZO-a. Zapovjednici eskadrila upoznali su američkog časnika o zajedničkom sudjelovanju hrvatskih i američkih pilota u međunarodnim vojnim vježbama, kao i o letenju hrvatskih pilota helikoptera opremljenih NVG opremom za noćno letenje koje je Vlada SAD-a darovala HRZ-u i PZO-u. Protupožarne posade prezentirale su djelovanje eskadrile prilikom gašenja požara iz zraka.

Pukovnik Lučan istaknuo je da je posjet potvrda kvalitetne i uspješne suradnje na

razini nacionalnih oružanih snaga pri čemu je razmjena iskustava, posebno u obučnim aktivnostima, smjer u kojem će se ta suradnja i dalje razvijati i unapređivati. "Baza u Zemu-

niku prepoznata je od NATO-a i partnerskih zemalja kao postrojba visokih potencijala u raznim obučnim aktivnostima, od kojih je svakako najprepoznatljivija multinacionalna obuka helikopterskih posada kroz NATO-ov koncept 'Pametne obrane', a potpora američke strane uvijek nam je bila značajna u dostizanju najviših standarda i dostignutog stupnja spremnosti, i eskadrila i baze u cijelini," istaknuo je pukovnik Lučan.

Američki časnik izrazio je zadovoljstvo dosadašnjim tijekom suradnje, a kao pilotu bilo mu je iznimno vrijedno susresti se s hrvatskim pilotima i čuti njihova iskustva u provedbi letačkih misija kao i drugih aktivnosti baze u Zemunu. Bojnik Wilcox posjetio je i Središte za obuku HRZ-a i PZO-a "Rudolf Perešin" gdje se upoznao s radom postrojbe te obukom i školovanjem zrakoplovnog kadra.

M. KARAČIĆ

Predstavljanje tvrtke "INFRARED design"

U Ministarstvu obrane predstavljeni su 27. ožujka proizvodi i mogućnosti hrvatske tvrtke "INFRARED design" koja je okupljenim predstavnicima Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske prikazala mogućnosti tehnologija za prikrivanje i označivanje prilikom uporabe infracrvenih uređaja. Domaćin je bio pomoćnik ministra obrane za materijalne resurse Viktor Koprivnjak koji je uvodno predstavio tvrtku. Predstavnici tvrtke prikazali su mogućnosti motrenja u infracrvenom spektru i mogućnosti koje se mogu postići primjenama posebnih tehnologija obrade odora i obuće. Tehnologije, rezultat dvadesetak godina istraživanja i usavršavanja u tvrtki, omogućavaju kreiranje posebnih sposobnosti zaštite u sigurnosnom tisku, izradi dokumenta te izradi odora.

T.V.

Foto: Tomislav BRANDT

RAZGOVOR

Justin Webb, glavni direktor tvrtke TNT Productions

Justin Webb, glavni direktor tvrtke TNT Productions, boravi u Splitu u sklopu priprema za izložbu ASDA 2013 koja će se od 24. do 26. travnja održati u splitskoj Spaladium Areni. Razgovarali smo s njim da bismo saznali kako se odvijaju pripreme za izložbu te što očekuje od ovogodišnje izložbe.

Možete li nam predstaviti tvrtku TNT Productions kao organizatora izložbe ASDA i malo više reći o posebnostima organizacije izložbe koja se bavi obrambenim sektorom?

TNT Productions je američka tvrtka koja se bavi organiziranjem izložbi više od 20 godina. Među njima su i izložbe opreme za obrambeni sektor. One su specifične zbog brojnih razloga. Možda i najvažniji među njima je očevidan, naime, riječ je o obrambenoj opremi, koja je pod strogim nadzorom. Ne može svatko kupiti te proizvode, to je visokonadzirana industrija, a nadzor provode vlade. Za organizatora to znači da mora vrlo, vrlo tijesno surađivati s ministarstvom obrane. No suradnja je nužna i s drugim ministarstvima i vladinim tijelima jer, očigledno, sva oprema koja dolazi iz inozemstva, a izlaze se, mora proći carinski nadzor, pa je potrebna i suradnja s Carinskom upravom. Ponekad izazovni mogu biti i npr. uvozni zakoni, što ovisi od države do države, pa i sam prijevoz jer mora biti pomno organiziran, najavljen, pod odgovarajućom pravnjom. Riječ je o kompleksnom poslu koji zahtijeva suradnju s brojnim državnim institucijama.

Ovo je druga po redu izložba ASDA, prošla je bila 2011. Možete li nam reći kakva su bila iskustva s prvom?

Kod svake je izložbe prva uvijek naj-složenija, stvarate nešto ni iz čega, nema iskustava, nitko ne zna što očekivati, ni izlagači ni posjetitelji a do određene razine ni vlada domaćin. Tako je i prva ASDA 2011. bila izazov, no potpora koju smo imali od svih mjerodavnih tijela državne uprave u Hrvatskoj bila je vrlo snažna.

ASDA IZVRSNOM SDO DOBRE IZ

Imamo više od stotinu izložbi, iz raznih područja, u raznim dijelovima svijeta i četiri izložbe obrambene tematike, u Europi i na Bliskom istoku. Suradnja s MORH-om je izvrsna i njome smo vrlo zadovoljni. Znanje i volja da se surađuje i organizira dobra izložba postoji na obje strane

Koliko izlagača očekujete ove godine?

Očekujemo otprilike isti broj izlagača kao i 2011. godine, znači više od 130. No ako pogledamo trendove koje smo zapazili baveći se ovim poslom, možemo zamijetiti da se od prve do četvrte ili pete izložbe tvrtke koje prvi put dolaze na tržište još nemaju lokalne zastupnike, distributere i poslovne partnere. Do četvrte ili pete izložbe dio njih koji su se uspjeli etablirati na tržištu se već počne pojavljivati i nastupati putem svojih lokalnih partnera. To su u osnovi iste tvrtke no sad se već, nakon uspostavljenih kontakata i širenja suradnje, pojavljuju putem lokalnih tvrtki. Takve trendove uočavamo i ovdje.

Što sudionici mogu očekivati od ovogodišnje izložbe?

Nema veće razlike u strukturi u odnosu na prošlu izložbu. Situacija se donekle promijenila zbog globalne finansijske krize te posljedično smanjivanja novca koji se troši za obrambene nabave u regiji. Druga je stvar najavljeni hrvatski natječaj za nabavu ophodnih brodova. Vjerojatno ćemo vidjeti veći naglasak na po-

Toma VLAŠIĆ, snimio Josip KOPI

SURADNJOM ZLOŽBE

dručje ophodnih brodova i mornarice a manji na kopnenu komponentu. To su dvije specifičnosti koje su različite u odnosu na 2011. godinu.

Koliko je posjetitelja bilo 2011. i kakve su vaše prognoze za ovu izložbu?

Bilo je oko 3000 posjetitelja, no kod ovakvih izložbi nije važan broj posjetitelja već je važno tko su oni i otkuda dolaze. Godine 2011. dali smo snažan naglasak na dovođenje izaslanstava iz jugoistočne Europe. U tome smo bili uspješni. Za ovogodišnju smo izložbu fokus okrenuli šire, tako da ćemo vjerojatno imati više od 20 izaslanstava, uključujući izaslanstva iz Saudijske Arabije, Omana, Filipina, iz cijelog svijeta. To

je jedna od većih promjena u odnosu na prošlu izložbu. To je očito dobro za lokalne hrvatske proizvođače. Korist ovakve izložbe jest pokušati izgraditi hrvatsku industrijsku bazu, stvoriti poslove u Hrvatskoj. To je ono što svi žele, stvoriti dobra, visokotehnološka, dobro plaćena radna mjesta s dobrom budućnošću.

Utječu li globalni ekonomski i finansijski problemi na izložbu?

Utječu, jasno je da i države i tvrtke smanjuju proračune. Cijela industrija troši manje, čak i najveće svjetske izložbe ovakvog tipa imaju problema s popunom izložbenog prostora u ovom trenutku. Vjerujem da ćemo sve izazove prevladati. Naše oslanjanje na regionalne tvrtke vjerojatno će nam omogućiti rezultate slične prošloj izložbi.

Obrambeni je posao dugoročan, iako su vremena krizna, tvrtke prepoznaju da je upravo sad trenutak kad moraju biti prisutne. Time pokazuju da im je to tržište važno, i dalje su tu, možda u smanjenom obimu ali spremne za vrijeme kad kriza postane prošlost.

Kako ovakve izložbe mogu pomoći unaprijediti regionalnu stabilnost?

Mislim da svaki događaj koji dovodi i okuplja regionalne igrače zajedno, za isti stol, očito pomaže u regionalnom suradnji. Postoje dvije vrste regionalne suradnje, jedna je, nazovimo je službena, ministarstvo obrane surađuje s drugim ministarstvom obrane. Druga je također jednako važna, a vjerojatno i isto tako teška, a to je suradnja tvrtki iz regije. Mi kao organizatori obično ne vidimo mnogo od toga jer su to aktivnosti i razgovori koje se odvijaju na izložbenim štandovima, u izravnoj komunikaciji. Svi se poslovi sklapaju između ljudi, a kad dovedete skupinu ljudi i smjestite ih zajedno u isti prostor možete očekivati povoljne rezultate.

Godine 2011. dali smo snažan naglasak na dovođenje izaslanstava iz jugoistočne Europe. U tome smo bili uspješni. Za ovogodišnju smo izložbu fokus okreneli šire, tako da ćemo vjerojatno imati više od 20 izaslanstava, uključujući i ona iz Saudijske Arabije, Omana, Filipina, iz cijelog svijeta. To je dobro za lokalne hrvatske proizvođače.

Kakva je vaša suradnja s MORH-om u pripremi izložbe?

Imamo više od stotinu izložbi, iz raznih područja, u raznim dijelovima svijeta i četiri izložbe obrambene tematike, u Europi i na Bliskom istoku. Suradnja s MORH-om je izvrsna i njome smo vrlo zadovoljni. Znanje i volja da se surađuje i organizira dobra izložba postoji na obje strane. Svi se trude pomoći nam. Svi vide koja je važnost ove izložbe. Osim toga, Split je sjajna lokacija, jer uz sve nudi i izvrsno vrijeme i puno sunca. Izložba je dobra za hrvatske tvrtke, za Split, za hotele, restorane, turizam. ■

POLIGON ŽIRJE

NOĆNA VJEŽBA OBALNE STRAŽE

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Davor KIRIN

NOĆNO GAĐANJE IZ STROJNICA S BRODOVA OBALNE STRAŽE "CAVTAT" I "ŠOLTA" PROVODI SE PRVI PUT. POSADA JE UZBUĐENA, A OSOBITO MOMCI KOJI ĆE GAĐATI IZ BROWNINGA... "VJEŽBU SMO ZAMISLILI KAO IZNIMNO INTENZIVNU, ONA NAM JE PRILIKA DA NAPREDUJEMO KORAK DALJE U UVJEŽBANOSTI NAŠIH POSTROJBI. ŽELIMO IH PРИBLIŽITI REALNOM AMBIJENTU, MOGUĆEM DJELOVANJU NA MORU," ISTIČE KAPETAN BOJNOG BRODA MARIN STOŠIĆ

POLIGON ŽIRJE

Kasno je poslijepodne, 26. ožujka. U Rogoznici smo. Nebo je poluoblačno, tu i tamo pokazuju se zraci sad već zalažećeg sunca. Na rivu pristaje gumeni čamac. Mornari Obalne straže HRM-a, čiji smo gosti, zovu ga jednostavno guma. Ukravamo se i tako postajemo sudionici trodnevne vježbe Obalne straže koja je počela dan prije ispoljavanjem iz splitske Lore. Vožnja traje tek nekoliko minuta i uskoro nailazimo na brodovlje koje sudjeluje u vježbi. Uz obalu, na takozvanom maskirnom vezu, privezana su dva ophodna broda: "Šolta" (OB-2) i "Cavtat" (OB-3). Nedaleko od njih usidren je spasilački brod "Faust Vrančić" (SB-73), on je naše odredište. Penjemo se na palubu na kojoj nas dočekuje bojnik Vladimir Škarica. Kratko

Uz spasilački brod "Faust Vrančić" glavnu ulogu u trodnevnoj vježbi Obalne straže imali su ophodni brodovi "Šolta" (OB-02) i "Cavtat" (OB-03)

se raspitujemo o vremenu. Prognoza je dobra, kaže, nastavak vježbe ne dolazi u pitanje. A mi ga nestripljivo očekujemo jer nastavak podrazumijeva noćnu plovidbu k otoku Žirje, to jest prema tamošnjem pomorskom poligonu gdje je predviđeno noćno bojno gađanje strojniciama Browning od 12,7 mm, a potom boarding, tj. ukrcavanje na "sumnjići" brod i njegovo pretraživanje.

I prije našeg dolaska, dan je za Obalnu stražu bio itekako aktivan. Brodovi su već bili na poligonu u jutarnjim satima i izvršili vježbovna gađanja ne samo spomenutim strojniciama, nego i topom kalibra 20 mm. Poslijepodne su izveli i vježbu fraganja i spašavanja na moru, u kojoj je sudjelovao i avion Pilatus PC-9 HRZ-a i PZO-a. Sve je prošlo s očekivanim rezultatima, bez zastoja, bez ikakvih problema, kažu nam naši domaćini na "Faustu Vrančiću". Među njima je i za-

Noćni dio vježbe koji je uključivao gađanje iz strojnica Browning kalibra 12,7 milimetara tražio je pažljive mјere osiguranja na pomorskom poligonu "Žirje", kao i dodatnu koncentraciju posada triju brodova. Sve plovidbene i borbene radnje izvedene su u skladu sa strogim standardima i propisima

povjednik Obalne straže kapetan bojnog broda Marin Stošić, koji ne propušta oti-snuti se na more. "Svi smo mi mornari, a za nas je more kriterij istine", objašnjava nam potvrđujući da samo praksa daje pravu sliku razine usvojenoga u bazi i učionicama. "Vježbu smo zamislili kao iznimno intenzivnu, ona nam je prilika da napredujemo korak dalje u uvježbanosti naših postrojbi. Želimo ih približiti realnom ambijentu, mogućem djelovanju na moru. Cilj je zaštita interesa Republike Hrvatske, protiv bilo kojeg broda koji bi se našao u prekršaju, bilo u teritorijalnim vodama bilo u ZERP-u. No treba naglasiti da svaka eventualna uporaba sile treba biti strogo kontrolirana i prilagođena stupnju ugroze", govori Stošić i dodaje: "Obalna straža je svjesna svog značenja za sigurnost hrvatskog mora i obale, koji raste sa skorašnjim ulaskom države u EU".

GAĐANJE METE POD OKRILJEM MRAKA

Kapetana pitamo kako ljudi reagiraju na vježbu. Odgovor stiže odmah: posade su mlade, motivirane, ima pozitivnog raspoloženja, adrenalina, želje za spoznajom.

Uskoro nas časnici napuštaju zbog sastanka u kojem će detaljizirati daljnji tijek vježbe. Inače na "Faustu" se cijelo vrijeme nešto događa, brod je sustav koji nikad ne miruje, za koji se stalno treba brinuti. "Faust" nije mlad, ali djeluje uredno. Zahvaljujući ljubaznim domaćintima, brzo se privikavamo na njega. Nakon sastanka bojnik Škarica nas obavješćuje: pokret slijedi po planu, u "gluhu noc", u 02:00 sati. Dolazi i taj trenutak, opet se ukrcavamo na gumu koja nas dovozi na "Cavtat". Upoznajemo se s kapetanom fregate Adamom Golubom, on će zapovije-

dati gađanjem s "Cavtat", a kapetan bojnog broda Branko Svirčić sa "Šolte". Noćno gađanje iz strojnica s ovih se brodova provodi prvi put. Posada je uzbudena, a osobito mornari koji će gađati iz Browninga. Ne znaju koliko će dobro vidjeti metu, nemaju pomoći neke sofisticirane tehnike. Meta je plutajuća kutija možda visine čovjeka kojoj ugrađeni akumulator omogućava nositi slabu svjetlost. No mornari su spremni, kategoričan je Golub. Sva tri broda plove prema Žirju. Područje poligona je prazno, mjere sigurnosti moraju se strogo primjenjivati kako se bilo kakva druga plovila ne bi našla na području vatretnog djelovanja Obalne straže. Svaki brod ima radar, a tu je i radar na samom otoku, teško može doći do nepredviđenih upada. Poslije 03:00, na "Cavtatu" je proglašena uzbuna. Vježba je, ali sva mornarska lica naglo postaju ozbiljna. Svjetla se gase i svi zauzimaju svoje položaje. Pernjemo se na gornji dio broda, gdje je

Na "Cavtatu" je proglašena uzbuna i strijelci odmah preuzimaju svoje položaje na brodskom topu i strojnici (fotografija desno). Nakon noćnog gadjanja boarding-timovi sa "Šolte" i "Cavtata", naoružani samokresima i puškama izveli su vježbovnu akciju: gumenjacima su došli do "Fausta Vrančića", pretražili, osigurali i preuzeли brod (dolje)

upravljački i zapovjedni sustav, osoblje, te strojnice. Noć na moru je hladna, ali čini se da su svi dobro pripremljeni za takve uvjete. Dakle, meta je "povrijedila" naše teritorijalne vode i ne želi se predstaviti. Prva je na redu intervencija "Šolte". Čujemo njihovu radiokomunikaciju, ali kasniju pucnjavu gutaju zvukovi mora, vjetra i brodskog motora. Uskoro dolazi red na nas. Po scenariju nepoznato plovilo ne reagira ni na zvučno ni na svjetlosno upozorenje, koje "Cavtat" daje u 03:40. Kapetan fregate Golub raspituje se o meti, odrješito i sigurno izdaje zapovijedi: uoči metul, prati metul, lagano!, brže!, lijevi!, desnii!. Napokon kad je brod stigao na dva kabela (2x180 metara) od mete, stižu zapovijedi za rafale preko nje, one koji trebaju upozoriti. Kreće pucnjava, čahure zveckaju padajući po palubi. Mjesecina je jasna i pomaže, ali strijelcima ni dalje nije lako, i meta i "Cavtat" su stalno u pokretu. Kratko zatišje, a onda "treći rafal po provil". Browning radi bez zastoja, na prilagodenom je postolju i osiguran graničnicima. Ukupno gađaju dvije skupine s po dva strijelca. Završavaju i preko radija stiže čestitka zapovjednika Obalne straže na izvrsno odrađenoj noćnoj vježbi gađanja. U malom brodskom salonu dočekujemo četvoricu strijelaca, odreda mlađih pozornika. Ivan Kamber ističe da su pripreme bile duge i da je zahvaljujući njima bio spreman za noćne izazove, stoga je "u potpunosti zadovoljan". Tonči Marinčić Kragić ne negira da je noć jako otežavajući faktor, ali naglašava da su i on i kolege bili sigurni u sebe. Gađanje je pokazalo da to nije bez pokrića. Antu Paveškovića pitamo o gađanju i adrenalingu, ali "on postoji samo prije gađanja". Toni Šestak želi što više ovakvih vježbi.

Svi odgovaraju vojnički, kratko i jasno, nemaju ni vremena, jer slijedi novi dio vježbe: boarding. Ulogu sumnjičvog broda ima "Faust Vrančić". Vojnici provjeravaju pištolje i puške i ulaze u gumenjake. Već je zora. Brzo se peraju na brod, a mi malo nakon njih. Na inače živahnom brodu zatiče nas tišina, boarding-timovi ga pretražuju i osiguravaju pravi labirint prostorija, kabina, hodnika i stuba. Uspješno obavljaju zadaču i sve je napokon gotovo.

Povratak u Loru je ugoden, a časnici dobro raspoloženi. Vježba je prošla u najboljem redu! No već nam najavljaju daljnje aktivnosti. Brod je sustav koji nikada ne miruje a čini se da iste riječi vrijede i za našu Obalnu stražu. ■

PREDSTAVLJAMO

"Imao sam afinitet prema specijalnim postrojbama i znao sam da je to područje u kojem se želim razvijati", objašnjava natporučnik Bartulović. Nakon povratka sa školovanja iz SAD-a gdje je završio predseleksijsku obuku za američke pomorske specijalce (SEAL), kao najbolji polaznik završio je selekcijsku obuku za BSD i postao zapovjednik voda u satniji za gradsku i antiterorističku borbu. Trenutačno se priprema za svoj drugi odlazak u Afganistan kao zapovjednik MAT tima BSD-a...

**natporučnik
Toni Bartulović**

IZA NAPREDOV DUGOTRAJA

Natporučnik Toni Bartulović je od studenog 2012. zapovjednik 3. satnije za specijalna djelovanja Bojne za specijalna djelovanja (BSD). Ponosan je, kaže, na tu dužnost, i sretan je čovjek jer ima čast živjeti poziv koji voli s jednima od najkvalitetnijih ljudi u Oružanim snagama.

Rođen 1981. godine u Splitu, natporučnik Bartulović je prvi korak prema svojoj vojnoj karijeri napravio 1999. godine, kada je u novinama pročitao MORH-ov oglas o stipendiranju kadeta. Interes je, tvrdi natporučnik Bartulović, postojao odvijek, a posebnu motivaciju našao je u činjenici da mu je otac bio dragovoljac Domovinskog rata. Prijavio se u selekcijski proces, prošao ga, završio višemjesečnu temeljnu obuku koja se održavala u Splitu i Zagrebu i stekao osnovnu pješačku i vojna znanja. Već 2002. godine prepoznat je kao jedan od najboljih polaznika i ponuđen mu je nastavak školovanja u Annapolisu, na Mornaričkoj akademiji američke vojske (United States Naval Academy, Annapolis, Maryland).

Bio je to izazov. Mornarička akademija od svojih polaznika zahtijeva podjednako zastupljen kako akademski, tako i vojni potencijal, i ova se kasnije, tijekom godina školovanja, sustavno grade i usmjeravaju. Nakon četiri godine natporučnik Bartulović vratio se u Hrvatsku.

"Mornaričku akademiju američke vojske završio sam 2006. godine gdje sam studirao politologiju, smjer međunarodnih odnosa. Kad završite tu akademiju, uz vojna znanja i vještine također dobivate i civilnu diplomu. Akademski gledano Akademija je koncipirana tako da postoje tri grupe predmeta: jedna grupa je smjer koji odaberete, druga su grupa vojni

predmeti koje svi studiraju, i treća grupa su tzv. jezgreni predmeti, odnosno tehnički predmeti, kao što su matematika, fizika ili elektrotehnika. Dvije trećine sadržaja su jednakе za sve polaznike, a jednu trećinu odabirete prema svojim interesima", objašnjava natporučnik Bartulović, pa nastavlja: "Prva godina u SAD-u bila je selekcijska, što znači da imate dva i pol mjeseca selekcijske obuke u kojoj nema nastave, i u kojem traje samo vojni dril. U tom se vremenu nastoji uočiti tko ima vojni potencijal završiti Akademiju, jer akademski potencijal imaju svi, samim time što su prošli ulazni test znanja i ušli na Akademiju. Riječ je o tome da oni, na

Lada PULJIZEVIĆ, snimio Davor KIRIN

Akademiji, od prvoga dana stvaraju vođe, i na seleksijskom dijelu zapravo provjeravaju mogu li ljudi izdržati stres i biti vođe."

Premda je školovanje u SAD-u bilo intenzivno i zahtjevno, pa se tijekom prve godine spavalо svega četiri sata dnevno a svakodnevne obvezе trajale su od ranih jutarnjih do kasnih večernjih sati, natporučnika Bartulovića za to vrijeme vežu samo lijepa sjećanja; pa kaže: "Za mene je vrijeme školovanja u Americi jedno od najljepših u životu. Dobar je osjećaj kada ste dio jednog kompetitivnog sustava koji pred vas konstantno stavlja izazove i unutar kojeg vam je omogućeno i pruženo sve što trebate da biste učili i napredovali u onome što ste odabrali."

Nakon povratka u Hrvatsku natporučnik Bartulović dobiva postavljenje u HRM-u i postaje zapovjednik voda na Učilištu HRM-a u Splitu, a nakon toga odlazi u 352. satniju pomorskih diverzanata. Završava desetomjesečnu temeljnju časničku izobrazbu koja je tada još bila pri HRM-u u Splitu, i odmah nakon njezina završetka prijavljuje se na selekciju za BSD. "Cijelo je moje

školovanje bilo usmjereni prema tome. Imao sam afinitet prema specijalnim postrojbama i znao sam da je to područje u kojem se želim razvijati", objašnjava natporučnik Bartulović. "Na školovanju u SAD-u, tijekom cijele treće i četvrte godine školovanja, u obuci i odabiru predmeta pokazivao sam afinitet za specijalne postrojbe. Tako sam, s još dvadesetak kolega u SAD-u završio predseleksijsku obuku za američke pomorske specijalce (SEAL)."

Svega godinu dana nakon povratka iz SAD-a, u studenom 2007., Bartulović je kao najbolji polaznik završio seleksijsku obuku za BSD i postao zapovjednik voda u satniji za gradsku i antiterorističku borbu, zatim odlazi u misiju ISAF u Afganistan kao zamjenik zapovjednika tima MLOT-a, a nakon toga, 2010., završava temeljnu obuku za specijalna djelovanja (komando obuku) koja je sada uvjet za ulazak u BSD te naprednu padobransku obuku. Uporan i dosljedan u svom odabiru, zaljubljen u svoj poziv i bogatog iskustva s brojnim obukama koje je uspješno završio, natporučnik Bartulović posebno ističe i hvali obuke

**Mornaričku akademiju
američke vojske završio je
2006. godine**

koje provodi BSD. "Odlični sadržaji, vrhunski instruktori i kohezija među polaznicima, to je ono što BSD-ove obuke čini posebno vrijednima i stavlja ih u rang najboljih obuka". Želeći upoznati i predstaviti ovog mladog, obrazovanog i perspektivnog časnika OS-a, s natporučnikom Tonijem Bartulovićem razgovarali smo u Splitu, neposredno uoči prema za njegov drugi odlazak u Afganistan koji će biti u rujnu 2013. i gdje će ići kao zapovjednik MAT tima BSD. Rezimirajući svoje dosadašnje vojno iskustvo, natporučnik Bartulović je na kraju rekao: "Mislim da mladi, talentirani, ambiciozni i sposobni ljudi koji žele raditi i napredovati imaju u Hrvatskoj vojsci prostor za svoj razvoj i napredovanje, te ih ona može prepoznati i dati im prostor da se razvijaju i napreduju. Trud se definitivno isplati, ali nema brzih rezultata. Iza napredovanja i uspjeha stoji dugotrajan, uporan i strpljiv rad, a na nama zapovjednicima je odgovornost da kvalitetne pripadnike cijenimo i usmjeravamo jer su ljudi centar gravitacije u specijalnoj postrojbi i garancija izvršenja svih zadaća." ■

VANJA I USPJEHA JE N I UPORAN RAD

Trud se definitivno isplati, ali nema brzih rezultata. Iza napredovanja i uspjeha stoji dugotrajan, uporan i strpljiv rad, a na nama zapovjednicima je odgovornost da kvalitetne pripadnike cijenimo i usmjeravamo jer su ljudi centar gravitacije u specijalnoj postrojbi i garancija izvršenja svih zadaća.

PLITVICE

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

Događaj na Krvavi Uskrs bio je jedan u nizu još težih događaja koji su uslijedili, ali se od ostalih izdvaja jer je upravo tada pala prva žrtva u Domovinskom ratu - Josip Jović. "Taj događaj podsjeća na hrabrost i odlučnost ljudi koji su u prvim danima rata ideal slobode i neovisnosti postavili ispred svih osobnih životnih ciljeva i interesa i stavili se bezrezervno u službu obrane domovine", kazao je na komemorativnom skupu izaslanik Predsjednika RH Siniša Tatalović

OBILJEŽENA 22. GODIŠNICA **KRVAVOG USKRSA**

Komemorativnim skupom na Plitvicama je 31. ožujka obilježena 22. godišnjica pogibije Josipa Jovića koji je kao prva žrtva Domovinskog rata poginuo u akciji "Plitvice" upravo na Uskrs 1991. godine.

Poginuo je u akciji na Plitvicama, koja je u hrvatskoj povijesti ostala upamćena kao Krvavi Uskrs. Bilo je to vrijeme kada još nije bilo Hrvatske vojske, a jedina legalna snaga mlade hrvatske države bila je policija. Redarstvene snage organizirane u jedinice posebne namjene MUP-a, a čiji je pripadnik bio i Josip Jović, hrabro su i uz žrtvu činile sve kako bi hrvatskim građanima osigurale miran i siguran život.

Događaj na Krvavi Uskrs bio je jedan u nizu još težih događaja koji su uslijedili, ali se od ostalih izdvaja jer je upravo tada pala prva žrtva u Domovinskom ratu - Josip Jović.

Prvom hrvatskom redarstveniku počast je odana polaganjem vjenaca i paljenjem svijeća podno spomen-obilježja. Uz vjenac Josipove majke Marije, položen je i zajednički vjenac Predsjednika Republike, predsjednika Hrvatskog sabora i predsjednika Vlade te brojnih drugih izaslanstava među kojima i Ministarstva obrane i Oružanih snaga. Istaknuvši simboliku Kravavog Uskrsa izaslanik Predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH-a Siniša Tatalović je kazao kako nas taj događaj podsjeća na "hrabrost i odlučnost ljudi koji su u prvim danima rata ideal slobode i neovisnosti postavili ispred svih osobnih životnih ciljeva i interesa i stavili se bezrezervno u službu obrane domovine."

Počast Josipu Joviću odao je i izaslanik predsjednika Vlade, ministar unutarnjih poslova Ranko Ostojić. "Posebno želim pozdraviti suborce Josipa Jovića i ponovit ču današnje riječi njegove majke Marije koja je dolazeći na mjesto spomen-obilježja njezina sina rekla da vas sa suzama u očima i s ponosom gleda kao sinove, gleda vas kao svoga sina koji je ovdje prije 22 godine poginuo". Kazao je kako je tu iznad svake politike kako bi odao počast Josipu Joviću, njegovim suborcima i svojim suborcima. "Učinite to i vi. Odajmo počast ovde upravo onima koji su pali za svoju domovinu, braniteljima i zahvaljujemo majci Mariji." Izaslanik predsjednika Sabora Milorad Batinić je istaknuo kako su hrabrost i žrtva Josipa Jovića i drugih poginulih branitelja zalog budućnosti naše djece.

Prvom hrvatskom redarstveniku počast je odana polaganjem vjenaca i paljenjem svijeća podno spomen-obilježja. Uz vjenac Josipove majke Marije, položen je i zajednički vjenac Predsjednika Republike, predsjednika Hrvatskog sabora i predsjednika Vlade te brojnih drugih izaslanstava među kojima i Ministarstva obrane i Oružanih snaga

Događaja na Plitvicama od prije 22 godine prisjetio se i zapovjednik akcije "Plitvice" general zbora Josip Lucić.

Komemorativni skup završio je molitvom koju je predvodio vojni ordinarij mons. Juraj Jezerinac. "Josipe, domovina ti je bila draža od života", kazao je mons. Jezerinac te dodao kako nas Josip Jović i svi drugi poginuli branitelji opominju da Hrvatsku treba graditi u slozi, zajedništvu, poštenju i pravednosti. ■

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio: Josip KOPI, arhiva SBO

OBLJETNICA

SBO je mlada postrojba, rekao je na svečanosti general Fuzul, no njezini rezultati, sposobnosti, znanja i vještine svakako nadmašuju te godine. Značenje postrojbe istaknuo je činjenicom da je danas "obuka primarna zadaća svake vojne organizacije"

DESET GODINA SREDIŠTA ZA BORBENU OBUKU

"Suvremena načela ratovanja i orientacija Republike Hrvatske za pridruživanjem u NATO tražila su osvremenjivanje i kompatibilnost obuke i rada s članicama Saveza. Takvi zahtjevi uvjetovali su i promjene unutar sustava obuke i rada OSRH. Uvođenjem borbeno-usredotočene obuke i ustrojavanjem Simulacijskog središta stvorene su pretpostavke za početak ustrojavanja postrojbe koja će uz uporabu realne simulacije pružati potporu i provjeravati obučenost u borbenim zadaćama vojnika, zapovjednika i postrojbi OSRH". Tim je riječima zapovjednik Središta za borbenu obuku ZOD-a HKoV-a brigadir Ivan Jurilj opisao nastanak svoje postrojbe 5. travnja na proslavi njezine desete obljetnice u Slunju.

Uz dјelatnike SBO-a, proslavi su nazоili i načelnik stožera HKoV-a brigadni general Mladen Fuzul, zapovjednik ZOD-a brigadir Blaž Beretin, bivši zapovjednici i dјelatnici, predstavnici raznih ustrojbenih cijelina OSRH, lokalne samouprave, MUP-a i drugi. Središte je u svojem današnjem obliku ustrojeno 1. travnja 2003., a jedan od ključnih trenutaka u njegovoj povijesti zbio se godinu potom, kad SBO dobiva simulacijski sustav MILES 2000. Vježba "Spremnost 04" u studenom 2004. pokazala je da dјelatnici SBO-a uspješno organiziraju vježbe i

U povodu obilježavanja 10. obljetnice Središte za borbenu obuku je organiziralo vojnička i sportska natjecanja za postrojbe smještene na poligonu "Eugen Kvaternik". Vojničke discipline bile su streљaštvo iz zračnih pušaka i AK-47, a sportske stolni tenis i šah.

Dan uoči središnje proslave služena je misa na poligonu, a izaslanstvo SBO-a položilo je cvijeće na groblju Slunj kod centralnog križa.

Do danas SBO je bio ključan faktor u potpori za 28 vježbi na zemljištu poligona "Eugen Kvaternik" kod Slunja u kojima je sudjelovalo više od 5000 pripadnika OSRH. U posljednjih pet godina sve su intenzivnije i međunarodne vježbe koje pridonose promicanju regionalne stabilnosti i sigurnosti, te jačanju interoperabilnosti članica NATO-a i partnerskih zemalja.

vladaju sofisticiranim tehnikom. Do danas Središte je bilo ključan faktor u potpori za 28 vježbi na zemljištu poligona "Eugen Kvaternik" kod Slunja u kojima je sudjelovalo više od 5000 pripadnika OSRH. U posljednjih pet godina sve su intenzivnije i međunarodne vježbe koje pridonose promicanju regionalne stabilnosti i sigurnosti, te jačanju interoperabilnosti članica NATO-a i partnerskih zemalja. Rad Središta i održane vježbe bitno su osnažile i civilno-vojnu suradnju s gradom Slunjem i Karlovačkom županijom.

Uz potporu usavršavanju vježbovih skupina, Središte za borbenu obuku kontinuirano radi na svom usavršavanju i osobito se ponosi svojim dјelatnicima. Dokaz toj tvrdnji je dјelatnik SBO-a, razvodnik Željko Medved, koji je nedavno proglašen najboljim vojnikom OSRH za mjesec veljaču.

SBO je mlada postrojba, rekao je na svečanosti general Fuzul, no njezini rezultati, sposobnosti, znanja i vještine svakako nadmašuju te godine. Značenje postrojbe istaknuo je činjenicom da je danas "obuka primarna zadaća svake vojne organizacije". Čestitkama se pridružio i brigadir Beretin, koji je rekao da se SBO razvija kao moderna postrojba s kvalitetnim sustavima za simulaciju i obuku, te u potpunosti i na visokoj razini provodi sve svoje zadaće.

Na završetku svečanosti zapovjednici su dodijelili službene pohvale i nagrade najistaknutijim pripadnicima postrojbe. ■

**Zapovjednik
Središta za borbenu
obuku ZOD-a HKoV-a
brigadir Ivan Jurilj**

PREDSTAVLJAMO

Lada PULJIZEVIĆ, snimio Davor KIRIN

Nadnarednik Dušan Ivandić u Divuljama vodi brigu o provedbi svih propisanih protupožarnih aktivnosti, no kad završi posao i vrati se u Sinj, ovaj trenutačno najstariji alkar u alkarskoj povorci, posvećuje se svojoj velikoj ljubavi - konjima i pripremama za sudjelovanje u toj našoj tradicionalnoj viteškoj igri

ZAPOVJEDNIK PROTUPOŽARNE DESETINE I ALKAR

U Vodu za potporu i osiguranje letenja 93. zrakoplovne baze Zemunik, na mjestu zapovjednika protupožarne desetine na helidromu Divulje, nalazi se nadnarednik Dušan Ivandić. On svakoga dana putuje na posao iz svog Sinja, i u Divuljama, i zimi i ljeti, vodi brigu o provedbi svih propisanih protupožarnih aktivnosti. Na svim slijetanjima i polijetanjima letjelica, pri svakom punjenju goriva ili drugim redovitim ili izvanrednim aktivnostima

Biti alkar znači i redovito trenirati cijele godine, a onda od polovice svibnja, kad počinju službeni alkarski treninzi, kondicijske pripreme konja i alkara ili vježbe gađanja, treba trenirati i po nekoliko sati dnevno. O tome nadnarednik Ivandić kaže: "Biti alkar je veliko odricanje, a ja sam posebno zahvalan svojim zapovjednicima koji mi omogućavaju da godišnji odmor koristim kada su pripreme za alk u punom jeku"

Sinjska se alka održava svake godine u kolovozu, kao znak sjećanja na veliku pobjedu hrvatskih vojnika koji su 14. kolovoza 1715. potukli gotovo deset puta jaču tursku osvajačku vojsku. Prepoznata kao jedinstvena hrvatska viteška igra iznimne kulturne i povijesne vrijednosti, od 15. studenog 2010. upisana je na UNESCO-ov popis nematerijalne svjetske baštine

sve mora biti prema pravilima: protupožarno vozilo mora biti spremno, dežurne ekipe trebaju biti na svojim mjestima i na raspolaganju. Sve je to uobičajeno preventivno djelovanje, ponekad je posla više, ponekad manje, u vrijeme protupožarne sezone obim se poslova povećava jer treba prati helikoptere nakon što su bili u kontaktu sa slanom vodom - ali sve su to, kaže nadnarednik Ivandić, uobičajene zadaće i on ih, kao i drugi s kojima radi, već deset godina uspješno i bez ijednog incidenta obavlja. A onda, kad završi posao i smjenu, nadnarednik Ivandić ode u svoj Sinj, među svoje Sinjane – a ondje ga znaju kao uvaženog i cijenjenog sinjskog alkara. "U Sinju je iznimna čast biti alkar", kaže nam, trenutačno najstariji alkar u alkarskoj povorci

dok na pisti u Divuljama, pred helikopterom, pozira za fotografiranje u svojoj četrdesetak godina staroj alkarskoj odori. Kršan i samozatajan, priča kako se kao dijete zaljubio u konjički sport, a to je bio jedan od preduvjeta za ulazak u probrano alkarsko društvo. No za biti alkarom potrebno je i puno više od umijeća dobrog jahanja. Nadnarednik Ivandić nabrala: "Alkari imaju svoj Kodeks časti i čitav niz pisanih i nepisanih pravila ponašanja koja se primjenjuju tijekom cijele godine, a ne samo za vrijeme trajanja Alke. Alkar ne smije biti kažnjavan, mora biti pošten, ne smije u životu za sobom imati "repova" – jednostavno, alkar mora na svaki način biti častan čovjek". Biti alkar znači i redovito trenirati cijele godine, a onda od polovice svibnja, kad počinju službeni alkarski treninzi, kondicijske pripreme konja i alkara ili vježbe gađanja, tada treba trenirati i po nekoliko sati dnevno. O tome nadnarednik Ivandić kaže: "Biti alkar je veliko odricanje, a ja sam posebno zahvalan svojim zapovjednicima koji mi omogućavaju da godišnji odmor koristim u doba kada su pripreme za alk u punom jeku. Bez njihove pomoći i razumijevanja to ne bih mogao". ■

U Kninu i Vinkovcima obilježene obljetnice gardijskih brigada

Svečanim su postrojavanjima i prisjećanjima na stradale i poginule pripadnike postrojbi u Kninu 3. travnja, a u Vinkovcima 5. travnja obilježene šeste obljetnice ustrojavanja Gardijske motorizirane brigade i Gardijske oklopno-mehanizirane brigade.

U Kninu je obilježavanju šeste obljetnice ustrojavanja Gardijske motorizirane brigade (gmtbr) Hrvatske kopnene vojske nazočio načelnik stožera i zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske brigadni general Mladen Fuzul i prvi dočasnik Hrvatske kopnene vojske časnički namjesnik Dominik Ban. Obraćajući se okupljenima na središnjoj svečanosti u Domu OS-a u Kninu, brigadni general Mladen Fuzul istaknuo je kako šesta obljetnica stvara dojam da je riječ o relativno mlađoj postrojbi koja tek treba potvrditi sve svoje sposobnosti i kapacitete, ali da se na temeljima iskustava i sposobnostima Tigrova, Gromova, Vukova i Pauka profilala u modernu, dobru strukturiranu i, nadasve, organizacijski izvrsno koncipiranu cijelinu, sposobnu provesti sve zadaće koje se od nje zahtijevaju. Brigadir Boris Šerić čestitao je njezinim pripadnicima šestu obljetnicu ustrojavanja naglašavajući da se trebamo s ponosom sjećati

svih onih koji su pali za Domovinu i tradicije koju su postrojbe urezale u povijest Lijepe naše. Istaknuo je usto kako se postrojba izgrađuje na znanju i vještina pripadnika stečenima i u mirovnim misijama i u Domovinskom ratu te kako ta teško stečena iskustva treba implementirati prenošenjem na mlade naraštaje.

Svečanom je postrojavanju postrojbi Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (gombr) u vinkovačkoj vojarni "Bosut" nazočio zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general bojnik Dragutin Repinc koji se u govoru prisjetio stradalih i poginulih pripadnika postrojbe te prisutnima najavio budući preustroj HKoV-a. Zapovjednik Brigade brigadni general Siniša Jurković u obraćanju pripadnicima postrojbe osvrnuo se na njezine uspjehe protekle godine kao i na planove za sljedeće razdoblje. Čestitao je svima nagrađenima, pohvaljenima i promaknutima te zahvalio njezinim pripadnicima na zalaganju i radu koji ulažu kako bi s ponosom prinosila ime brigade koja baštini slavne ratne brigade: 3. gbr Kune, 5. gbr Sokolove i 7. gbr Pume.

OJI

SASTANAK ČASNIKA PRAVNE STRUKE HKoV-a

U Zapovjedništvu HKoV-a u karlovačkoj vojarni "Domobrantska" u organizaciji Ureda zapovjednika HKoV-a i Odjela G-1 Zapovjedništva HKoV-a održan je 4. i 5. travnja radni sastanak časnika pravne struke HKoV-a. To je bilo prvo takvo okupljanje časnika pravne struke HKoV-a, a pozdravni je govor održao zapovjednik HKoV-a general bojnik Dragutin Repinc. Istaknuo je važnost pravne struke u potpori zapovjednicima u ZiR-u i njezinu nezaobilaznost kao jarmstvo legalnosti u postupanju i u mirnodopskom i u međunarodnom okružju.

Cilj i zadaća radnog sastanka bila je razmjena pravnih mišljenja radi zauzimanja zajedničkih stajališta i zaključaka koji će osigurati jednakost u postupanju te podizanje kvalitete u rješavanju pravnih problema i savjetovanju zapovjednika. Također, bila je to prilika za promicanje pravne struke u HKoV-u i OS RH te za međusobno bolje upoznavanje časnika pravne struke te grane. Sudionici radnog sastanka prvog su dana raspravljali o stegovnoj i materijalnoj problematiki u prošloj godini te načinu tumačenja pojedinih propisa iz pravnog okružja HKoV-a i OS RH. Drugog se dana razmatralo aktualno stanje pravne struke s pogledom unaprijed nakon čega su doneseni brojni

korisni zaključci s prijedlozima za daljnje postupanje.

Zajednička je ocjena svih sudionika da je takav način rada struke poželjan i potreban te da je nužno organizirati sastanke najmanje dvaput godišnje te je sljedeći susret najavljen za rujan u organizaciji Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan".

OJI

DONACIJA VOJNO-DIPLOMATSKOG ZBORA CENTRU ZA AUTIZAM

U okviru Svjetskog dana svijesti o autizmu, dana 4. travnja uime Vojno-diplomatskog zbora supruge vojnih izaslanika u Republici Hrvatskoj donirale su 20 tisuća kuna za renoviranje Centra za autism Zagreb. Navedenom donacijom u Centru su obnovljeni sanitarni prostori čime su poboljšani uvjeti rehabilitacije, odgoja i obrazovanja učenika, korisnika i djelatnika Centra.

VDZ svojim aktivnostima već tradicionalno pomaže Centru pa je dosad, među ostalim, za potrebe održavanja nastave nabavljena informatička oprema, većina didaktičkih pomagala, kao i peć za keramiku koju učenici i korisnici koriste u nastavi likovnog odgoja te u programu rehabilitacije.

Foto: Josip Kopić

Centar za autism osnovan je 1983. u Zagrebu, a ima i područne centre u Rijeci i Splitu. Ove će godine proslaviti 30 godina sustavnog djelovanja kao jedine specijalizirane ustanove za rehabilitaciju djece i mladeži s autismom u Hrvatskoj. Osim primarnih aktivnosti odgoja, obrazovanja i rehabilitacije, Centar osigurava i programe stručne potpore i savjetovanja za obitelj i prijatelje polaznika, programe povezivanja sa zajednicom, potpore u kriznim situacijama, korištenje usluga u zajednici, kao i brigu o duhovnom životu te plesne nastupe radi kvalitetne integracije i asimilacije štićenika u zajednici odnosno u svakodnevnom životu.

S.M.

VIJESTI IZ OSRH**Tromjesečni sastanak prvih dočasnika**

Redoviti tromjesečni sastanak prvih dočasnika i koordinatora Dočasničkog lanca potpore postrojbi ZzP-a održan je 21. ožujka u vojarni "Predrag Matanović" u Petrinji. Dočasnici se na početku sastanka obratio zapovjednik satnije za održavanje, Bojne za opću logističku potporu, ZzP-a satnik Pere Livačić, upoznavši nazočne s ustrojem i sposobnostima satnije za održavanje. Nakon toga 1. dočasnik ZzP-a časnički namjesnik Željko Kuraži, izložio je dnevni red sastanka, te nakon izvješćivanja prvih dočasnika i koordinatora DLP(Dočasnički lanac potpore) postrojbi ZzP-a o provedenim obučnim aktivnostima i planiranim aktivnostima u idućem tromjesečju, informirao nazočne o aktualnostima koje se odnose na aktivnosti Dočasničkog zborna s naglaskom na promicanju dočasnika u 2013. godini, načinu provedbe i kriterijima za provjeru tjelesnih sposobnosti djelatnika ZzP-a i smjernice za izbor vojnika i dočasnika mjeseca.

U drugom dijelu sastanka provedena je funkcionalna obuka na temu "Vođenje radioničke dokumentacije" kao i obilazak radioničkih kapaciteta voda za održavanje, namijenjenih za održavanje AMV 8X8 PATRIA.

M.T.

PROVEDENA VJEŽBA SOKOL 13

U Središtu za borbenu obuku Zapovjedništva ZOD-a "F.K.F" na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" na Slunjcu od 18. do 22. ožujka provedena je 2. vježba na zemljistu SOKOL 13 s pripadnicima 1. mb Sokolovi Gardijske oklopno-mehanizirane brigade. Cilj je bio provjera sposobljenosti i uvježbanosti 123 pripadnika 2. mehanizirane satnije 1. mehanizirane bojne; zapovjednika satnije, prvog dočasnika, zapovjednika vodova i desetina u vođenju i zapovijedanju postrojbom, donošenju i prenošenju odluke u što realnijim uvjetima provedbom borbenih zadaća koje podržavaju misiju postrojbe. Uz igrajuću postrojbu na terenu usporedno se provodilo uvježbavanje Zapovjedništva bojne Taktičkog operativnog središta (TOS-bojne) i borbene komore (BK) u donošenju i prenošenju odluke na podređene postrojbe.

Vježba je provedena i nadzirana iz Središta za nadzor vježbe SBO (SzNV) uz potporu

40 pripadnika SBO primjenom nadzorno/motriteljskog tima i simulacijskog sustava MILES 2000. Neizostavan element ove vježbe je OPFOR ili suprotna strana čiju je ulogu odlično odradilo 60 pripadnika bojne Vukovi Gardijske motorizirane brigade. Vježbu su pratili iznimno loši vremenski uvjeti, snijeg, kiša i negativne temperature. Unatoč tomu ispunjeni su svi zadani ciljevi.

OJI

SELEKCIJSKA OBUKA ZA SPECIJALNA DJELOVANJA

Nakon promidžbe i prezentacije Bojne za specijalna djelovanja po vojarnama OSRH, početkom veljače započela je selekcija kandidata u Središnjici za upravljanje osobljem. Potencijalni kandidati trebali su zadovoljiti prije svega personalne kriterije (barem dvije godine u službi postrojbi OS-a, da nisu stariji od dvadeset i sedam godina, da nisu stegovno kažnjavani i da posjeduju vozačku dozvolu B kategorije). Osim ovih kriterija SzUO je testirala kandidate i fizički po trećoj kategoriji koja uključuje provjeru motoričkih sposobnosti, psihotestiranje i testiranja općeg vojnog znanja. Nakon provedene selekcije, kandidati dolaze u Bojnu za specijalna djelovanja koja je od 18. do 28. provodila Seleksijsku obuku za specijalna djelovanja. Na ulaznom testiranju proveden je odabir kandidata za pristupanje seleksijskoj obuci za specijalna djelovanja. Testiranja su sadržavala provjere iz plivanja, ronjenja, commando hodnje, penjanja uz konop i test aerofobije. Na obuku se prijavilo sedamdesetak kandidata iz raznih grana i postrojbi OSRH. Seleksijsku obuku u cijelosti provode instruktori Desetine za obuku i Zapovjedne satnije iz sastava Bojne za specijalna

djelovanja. Zadaća ovakvog oblika obuke jest osigurati kod kandidata polaznika razinu vojnih znanja i visoku razinu psihomotoričke spremnosti, što je bio uvjet za nastavak daljnje obuke za specijalna djelovanja (commando obuka) te je provjeravana njihova sposobnost uključivanja u složenije obučne i operativne procese koje provode snage za specijalna djelovanja.

Program se temelji na iskustvu iz Domovinskog rata, provedbi dosadašnjih obuka i doktrini snaga za specijalne operacije drugih zemalja koje već imaju razvijene snage za specijalne operacije, a obuhvaća razne sadržaje koji su integrirani u jednu cjelinu koja polaznike priprema za nastavak provedbe aktivnosti na operativnoj i strateškoj razini postrojbe za specijalna djelovanja.

OJI

Karlovački počasni vod ZNG-91 posjetio slunjski poligon

Vojni poligon "Eugen Kvaternik" na Slunj i Središte za borbenu obuku Zapovjedništva ZOD-a "F.K.F" 27. je ožujka posjetio dio povjesne postrojbe "Karlovacki počasni vod ZNG-91". Devet osnovnoškolaca i srednjoškolaca, pripadnika i pripadnika povijesnog voda predvođenih umirovljenim brigadirom Dubravkom Halovanićem, provelo je dinamičnih pet sati obilazeći i upoznavajući područje i postrojbe vojnog poligona. Nakon dobrodošlice u prostorima ŠBO-a, posjet je nastavljen upoznavanjem poligona te života i rada postrojbi na poligonu. Mladi su gosti upoznati s karakteristikama poligona i zadaćama za koje se priprema Hrvatska vojska.

OJI

Polaznici 11. naraštaja VDI u 93. zb

Polaznici 11. naraštaja Visoke dočasničke izobrazbe od 11. do 22. ožujka boravili su u 93. zrakoplovnoj bazi u Zemuniku gdje su im predavači Katedre taktike Odsjeka zračnih i protuzračnih operacija, održali predavanja o taktici HRZ-a i PZO-a. Teoretsku nastavu nadopunjavali su obilaskom 93. zrakoplovne baze gdje su se upoznali s tehnikom i sredstvima te su mogli postavljati pitanja neposrednim korisnicima kao i osobama koje rade na održavanju. Obišli su i područje odvijanja operacije "Maslenica 93". Domaćini, a ujedno i voditelji koji su ih proveli kroz to područje i upoznali ih sa situacijom i položajima naših snaga prije i nakon operacije kao i njezinim tijekom bili su neposredni sudionici akcije, zapovjednici postrojbi koje su sudjelovale u operaciji. Tom su prigodom zapaljene svjeće i odana počast svim poginulim pripadnicima operacije.

T.V.

POLAZNICI SLIJEDNO RASTUĆE IZOBRAZBE ČASNIKA U ZzP-u

U Zapovjedništvu za potporu u Velikoj Buni 21. je ožujka provedena nastava i obilazak ZzP-a polaznika treće razine sljedno rastuće izobrazbe časnika u funkcionalnom području logistike i upravljanja finansijskim resursima. Na početku je zapovjednik ZzP-a general-bojnik Mate Ostović pozdravio sve nazočne te im zahvalio na njihovu dolasku, nakon čega je polaznike upoznao s ulogom i zadaćama ZzP-a. Uslijedila su predavanja djelatnika Zapovjedništva ZzP-a gdje su polaznici upoznati s organizacijom logističke i zdravstvene potpore u MVO i MM, potporom zemlje domaćina (HNS) te funkcijom nacionalnog centra za kontrolu kretanja (NMCC). Nakon predavanja polaznici su obišli Operativno središte, Nacionalni centar za kontrolu kretanja, Bojnu za opskrbu te VSK "Borik" s ciljem upoznavanja glavnih zadaća i rada navedenih ustrojbenih cijelina u funkcionalnom području logistike.

M.T.

Proslava Uskrsa 21. HRVCON-a u Afganistanu

Pripadnici 21. HRVCON ISAF proslavili su blagdan Uskrsa skromno, radno i dostojanstveno. Uoči Uskrsa svim pripadnicima pročitana je čestitka načelnika GS OSRH general-pukovnika Drage Lovrića i čestitka vojnog ordinarija mons. Juraja Jezerinca. Pripadnici koji nisu bili na dužnostima proslavili su Uskrs slavljenjem misa u kampu Mike Spann i Marmal, koje je predvodio vojni kapelan 21. HRVCON-a fra Marko Medo.

OJI

NATO NOVOSTI

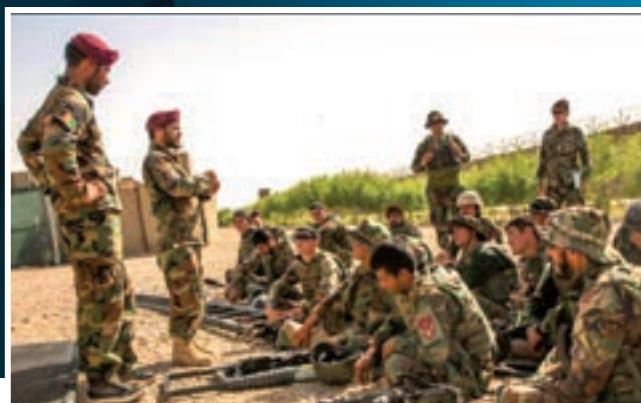
Anita KONČAR, foto NATO

VIDEOKONFERENCIJA IZ AFGANISTANA

Zamjenik zapovjednika ISAF-a britanski general pukovnik Nick Carter održao je krajem ožujka videokonferenciju za novinare kojima se obratio iz Kabula. Tijekom konferencije za novinare osvrnuo se na svoj mandat u Afganistanu kao i na tijek tranzicije za koju je zaključio da je preusmjerena, što iz vojne perspektive znači da ISAF podupire Afganistancе, no i da će oni uskoro na nacionalnoj razini preuzeti odgovornost za sigurnosno vodstvo. "Naša će se misija uskoro preusmjeriti na savjetovanje, potporu i pomoć. Potpora je važna jer i sad postoje određene sposobnosti za koje Afganistanci i dalje trebaju našu pomoć," rekao je general pukovnik Carter dodajući kako je riječ o zračnoj potpori, medicinskoj evekuaciji, logističkoj potpori kao i pomoći oko zapovjedanja i nadzora. Istaknuo je i kako se trenutačno radi na konceptu slojevite sigurnosti koja ima za cilj okupiti različite sigurnosne kapacitete na terenu, kao i na pokrajinskoj te regionalnoj razini koje će nastupati kolektivno. Naglasio je i kako vjeruje da će već ujesen biti vidljivi rezultati svega onoga na čemu će tijekom ljeta

raditi zajedno s Afganistanskim snagama sigurnosti. Carter je rekao i kako je plan da se upravo tijekom ljeta postrojbe posvete nekim zahtjevnijim dijelovima Afganistana, kao što su pogranična područja s Pakistanom te nekim dijelovima na jugu zemlje, u Kandaharu i Helmandu. Govoreći o Afganistanskim snagama sigurnosti, istaknuo je kako sa sigurnosću može ustvrditi da je na taktičkoj razini njihov uspjeh impresivan, no da se ta razina mora i održati. Istaknuo je i kako ohrabruje napredak mentora na razini brigade. "U odnosu na prošlo ljeto, broj ANA-ih brigadira povećan je na pet od 26, a još ih je 16 spremno za savjetodavnu funkciju," rekao je general pukovnik Carter ističući kako je uvjeren da će do kraja 2014. većina brigadira biti samostalna. Osvrnuo se i na promjene koje je Afganistan doživio u zadnjem desetljeću, a koje su, kako je rekao, impresivne i to na više polja – tehnoološkom, zdravstvenom, političkom. Govoreći o idućim dvjema godinama koje su pred ISAF-om ustvrdio je kako bi se, ne budu li oprezni, moglo dogoditi da Afganistanci nakon 2014. pomisle kako će situacija biti jednaka onoj iz 1991. godine. "Ono što radimo ovim procesom tranzicije početak je kontinuiranog procesa koji će dovesti do desetljeća transformacije," zaključio je na kraju.

NOMINACIJA
GENERALA
BREEDLOVEA

Sjevernoatlantsko vijeće potvrdilo je krajem ožujka nominaciju generala zbora Philipa M. Breedlovea iz ratnog zrakoplovstva SAD-a za mjesto vrhovnog zapovjednika Savezničkih snaga za Europu. General Breedlove trenutačno obnaša dužnost zapovjednika američkog ratnog zrakoplovstva u Europi, zapovjednika američkog ratnog zrakoplovstva u Africi, zapovjednika Stožera savezničkih zračnih snaga u Ramsteinu i ravnatelja Centra za kompetencije

je združenih zračnih snaga. Njegovu nominaciju još mора potvrditi i Senat SAD-a, a završetkom tog procesa general Breedlove trebao bi naslijediti admirala Jamesa G. Stavridisa iz američke mornarice. Svečana primopredaja održat će se u Vrhovnom savezničkom zapovjedništvu snaga za Europu u Monsu, Belgija.

RAT RIJEĆIMA: AFGANISTANSKA INFORMACIJSKA BITKA

Javno je mišljenje u Afganistanu važno objema stranama – i pobunjenicima i vlasti, no u trenutku kad se zemlja priprema za autonomiju kao i za predsjedničke izbore iduće godine, bitka za informacije sve je žešća. Toj je temi stoga posvećen i jedan od priloga na stranici natochannel.

tv. Kandaharski je medijsko-informacijski centar sredinom ožujka na svojoj Twitter stranici pustio i vijest da je u vojnoj bazi u provinciji Wardak, nedaleko od Kabula, u insajderskom napadu ubijeno više američkih i afganistanskih vojnika. Potvrđeno je i kako je pet američkih pripadnika NATO-ovih snaga poginulo u helikopterskoj nesreći u provinciji Kandahar. Prema izvješću ISAF-a, u vrijeme nesreće na tom području nije evidentirana neprijateljska aktivnost, a uzrok nesreće najvjerojatnije je snažna oluja. No, istodobno je na društvenim stranicama kojima upravljaju pobunjenici puštena vijest da je helikopter srušen raketom. Prema

riječima pukovnika Richa McNortona, koji je i zaslužan za osnivanje KMIC-a, informacija je puštena na društvenim mrežama i prije no što je pušteno službeno priopćenje za novinare upravo kako bi se sprječili neprijateljski pokušaji da preuzmu zaslugu za rušenje helikoptera. Naime,

kako je zaključeno i u televizijskom prilogu, a s obzirom na činjenicu da neprijatelj gubi bitku u stvarnom svijetu, pobunjenici svoje djelovanje sve više šire na virtualno polje. Iako obje strane imaju više tisuća sljedbenika na društvenim mrežama, njihov je primarni cilj da poruka dođe do novinara. Ako se u obzir uzme i činjenica da je u Afganistanu registrirano 18 milijuna mobilnih uređaja, može se reći i da talibanske poruke uspješno cirkuliraju.

“Kad informacije dolaze iz našeg središta, a i uzimajući u obzir broj detalja koji ih dodatno opisuju, jasno je koja je informacija prava,” zaključio je Rich Norton.

NATO – BUGARSKA

“Bugarska je naš važan saveznik i stup sigurnosti u Jugoistočnoj Evropi.” Istaknuo je to glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen prilikom posjeta bugarskog premijera Marina Rajkova sjedištu Saveza. Prvi čovjek Saveza iskoristio je priliku da pohvali doprinos te zemlje savezničkim misijama u Afganistanu i na Kosovu. Inače, bugarski je premijer posjetio NATO netom nakon preuzimanja dužnosti, a tom je odlukom, kako je rekao i Rasmussen, pokazao snažan doprinos svoje zemlje Savezu. “Odani ste kolektivnoj obrani i našim operacijama, a značajan doprinos dajete i našim misijama,” rekao je šef NATO-a dodajući kako je zahvalan na toj potpori, kao što je zahvalan i bugarskim vojnicima na njihovoj hrabrosti i profesionalnosti. Rasmussen je iskoristio priliku kako bi zahvalio Bugarskoj u sudjelovanju u multinacionalnim obrambenim projektima. “Moramo na najbolji način iskoristiti ono što imamo, trošeći parnetrije i radeći zajedno,” naglasio je prvi čovjek Saveza. Rekao je i kako to zahtijeva kolektivni napor u kojem svi saveznici imaju svoju ulogu. Govoreći o Zapadnom Balkanu, glavni je tajnik zahvalio Bugarskoj na potpori integracije regije u euroatlansku zajednicu. Naglasio je i kako se do trajne stabilnosti najučinkovitije može doći upravo aktivnim podupiranjem euroatlantskih težnji u toj regiji.

RAZGOVOR

Željko Pavlin, direktor tvrtke HS Produkt

U ovom trenutku **HS Produkt** zauzima vodeći položaj na svjetskom tržištu u proizvodnji pištolja, a vjerujemo da će u budućnosti i jurišna puška zauzeti puno značajnije mjesto u ukupnom izvozu. Naši kupci znaju da od nas mogu dobiti vrhunski proizvod. Vjerujem da sad percipiraju i Hrvatsku kao zemlju iz koje dolazi kvaliteta. Na ASDA-i ćemo službeno predstaviti nove inačice naše puške **VHS**, službenih naza-va **VHS-D2** i **VHS-K2**. Riječ je o potpuno novom konceptu koji će, vjerujemo, izazvati pažnju i domaće i svjetske javnosti...

HRVATSKA JURIŠNA PUŠKA

Na predstojećoj međunarodnoj Jadranskoj vojnoj i zrakoplovnoj izložbi i konferenciji (ASDA) u Splitu s posebnim se zanimanjem očekuje predstavljanje karlovačke tvrtke HS Produkt, svjetski renomiranog proizvođača osobnog naoružanja. S direktorom HS Produkt Željkom Pavlinom razgovarali smo o novitetima koje namjeravaju predstaviti u Splitu, o budućim planovima, ali i o aktualnom trenutku te korijenima tvrtke koja je izrasla u svojevrstan hrvatski izvozni fenomen.

Kako biste opisali vaš današnji položaj na globalnom tržištu?

U ovom trenutku HS Produkt zauzima vrlo dobar, štoviše vodeći položaj u proizvodnji pištolja, a vjerujem da će u budućnosti i jurišna puška zauzeti puno značajnije mjesto u ukupnom izvozu. U trgovini oružjem, osobito u SAD-u, vlada razdoblje ekspanzije i svima relativno dobro ide, tako da smo i mi iskoristili taj zamah. Naravno, dobru prošlu godinu, te jednako takvu aktualnu, koristit ćemo i za pripremu budućeg razvoja. Radimo nove i značajne investicije u svrhu proširenja proizvodnje, usvajanja novih tehnologija i razvoja novih proizvoda. Time ćemo i dalje osigurati vodeći položaj u trenutku kad dođe do pada potražnje. Za ilustraciju, samo smo ove godine u kupovinu novih strojeva uložili više od 100 milijuna kuna, a u zadnjih četiri-pet godina naša su ulaganja premašila svotu od 60 milijuna eura.

Iznenadili smo konkurenčiju pištoljem XDS-45 ACP 3.3 kalibra 45, to je naš četvrti model koji je dobio nagradu za najbolji pištolj na američkom tržištu. Dok su ostali išli alternativnim pravcima u proizvodnji, mi smo stvorili najmanji pištolj velikog kalibra i iznenadili sve

Imate svakodnevne kontakte u inozemstvu. Kako vani objašnjavaju takav uspjeh tvrtke iz Hrvatske?

Prije nešto više od deset godina, kad smo počinjali izvoziti, i to prije svega u SAD, u prvi plan uopće nije isticana činjenica da smo iz Hrvatske. Razlog tomu je što Hrvatska sigurno nema neku referenciju zemlje koja razvija napredne tehnologije poput Njemačke, SAD-a ili Japana. Nakon nekog vremena, kad se vidjelo da imamo kontinuitet kvalitete, kupci naših proizvoda, prije svih Amerikanci, počeli su se zanimati i za Hrvatsku. Mi smo se trudili da shvate da Hrvatsku ne treba povezati samo s ratom, nego i s dugom tradicijom, razvijenom tehničkom kulturom... Tu bismo spomenuli penkalu ili torpedo.

Spomenuli ste kontinuitet kvalitete, on se danas za vas podrazumijeva?

Da, unatrag četiri-pet godina naši kupci znaju da od nas mogu dobiti vrhunski proizvod. Vjerujem da sad percipiraju i Hrvatsku kao zemlju iz koje dolazi kvaliteta. Dovoljno govori činjenica da je Hrvatska po statistikama izvoza sad visoko pozicionirana u izvozu oružja.

Prvi u svijetu stvaramo *bullpup* verziju koja će se moći koristiti jednako kao standardna puška, nešto što još nitko nije uspio

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT, arhiv HS Produkt

Postoji li ideja, vizija koja je jedinstvenim putem dovela HS Produkt iz ratne Hrvatske tu gdje danas jest?

Mislim da je ključno što su vlasnici inženjeri strojarstva i imaju *background* u proizvodnom sektoru. Formirali su razmišljanja ovako: Želimo biti svoj na svome, imati vlastiti proizvod i vlastiti razvoj. Taj je motiv osobito dolazio do izražaja u počecima Domovinskog rata, kad je o vlastitim snagama ovisio opstanak države. Danas nas vodi izazov, želja da stalno odgovaramo na pitanje možemo li se razvijati sami i biti dostoјan konkurent najvećima.

Pištolj HS već je dugo vaš top proizvod, proslavio vas je. Ali, razvijate ga i dalje... Sto trenutačno pripremate?

Dio je naše strategije da volimo iznenaditi konkurenčiju, što nam uglavnom i uspijeva. Evo, to smo i postigli pištoljem XDS-45 ACP 3.3 kalibra 45, to je naš četvrti model koji je dobio nagradu za najbolji pištolj na američkom tržištu.

Radimo nove i značajne investicije u svrhu proširenja proizvodnje, usvajanja novih tehnologija i razvoja novih proizvoda. Za ilustraciju, samo smo ove godine u kupovinu novih strojeva uložili više od 100 milijuna kuna, a u zadnjih četiri-pet godina naša su ulaganja premašila svotu od 60 milijuna eura

Što će činiti pušku tako kompletom?

Detalje ćemo tek predstaviti, no nešto ću ipak izdvojiti. Dakle, prednost je *bullpupa* to da podrazumijeva pušku malih dimenzija s dugačkom cijevi kojom se postiže veća brzina i iskoristivost metka. S druge strane, nedostatak joj je što vas pri pucnjavi s lijevog ramena ometaju čahure koje izljeću blizu glave. On ne postoji kod standardnih pušaka, no kod standardnih pušaka je nedostatak velike dimenzije i ukupni balans, koji nije adekvatan za moderno ratovanje. VHS-2 će i dalje imati *bullpup* konstrukciju i sve njezine prednosti, ali njome ćete neometano od čahura moći pucati s oba ramena. Promjenili smo i još neke dijelove: regulator paljbe, podesivi

VHS NOVE INAČICE ZA NOVO TRŽIŠTE

Dok su ostali išli alternativnim pravcima u proizvodnji, mi smo stvorili najmanji pištolj velikog kalibra i iznenadili sve. Dakle, kamo ćemo dalje s pištoljem, neka bude iznenađenje i za kupce i za konkurenčiju, samo mogu reći da ćemo i dalje koristiti vlastito znanje i inovacije.

Na ASDA-i nas ipak čeka velika novost iz HS Produkta?

Točno! Na ASDA-i ćemo službeno predstaviti nove inačice naše puške VHS, službenih naziva VHS-D2 (duga cijev) i VHS-K2 (kratka cijev). Osim njih, u budućnosti će vjerojatno biti i drugih inačica dvojke. Vjerujemo da će predstavljanje izazvati znatnu pažnju i domaće i svjetske javnosti.

Koji su to glavni noviteti na toj puški?

Mislimo da smo napravili ozbiljan iskorak. VHS-2 neće biti nadograđeni VHS, nego nova puška koja će zapravo predstavljati jedan sasvim novi koncept! Kao što znate, proizvođači pušaka odlučuju se za standardnu ili *bullpup* konstrukciju. Potonju smo primijenili na prvoj pušci VHS koja je danas u standardu Oružanih snaga Republike Hrvatske. Svaka inačica ima svoje prednosti i nedostatke, a mi želimo povezati najbolje od obiju. Prvi u svijetu stvaramo *bullpup* verziju koja će se moći koristiti jednako kao standardna puška, nešto što još nitko nije uspio.

usadnik (kundak)... Puška je i modularna, moći će se rastaviti do najsitnijeg dijela, bit će moguća i zamjena cijevi, kalibra... Ipak, red je da nešto ostavimo i za službeno predstavljanje.

I kod VHS-2 suradivali ste s MORH-om i Oružanim snagama Republike Hrvatske?

Naravno! Tražili smo mišljenja stručnjaka iz Ministarstva i postrojbi, oni nam ukazuju na ono što je modernom vojniku potrebno. Suradnja ide izvrsno, možemo je podijeliti u dva dijela: MORH nam pomaže u razvoju, ali i kupuje naše proizvode. Sigurno je da nam je u našim prvim godinama (razdoblje do 1998. godine), kad još nismo bili na svjetskom tržištu, pomogao da napredujemo do današnje razine. Danas prodaja MORH-u ne čini velik dio naših prihoda, no i dalje nam je iznimno bitna zbog referencijske. Tu je i spomenuta podrška u razvoju i testiranju.

Planirate daljnju ekspanziju tvrtke?

Poznato je da proizvodimo pištolje, jurišnu pušku VHS i bacač granata, kao i optički ciljnik u suradnji s Institutom "Ruđer Bošković". Ciljnik usavršavamo i dalje. Želimo nuditi paletu malog pješačkog naoružanja i pripadajuće opreme za vojниke i policajce. Danas morate nuditi sustave, a ne pojedine elemente. U svakom slučaju, pozivamo sve zainteresirane na ASDA-u, vjerujem da će imati što vidjeti i saznati! ■

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI**TUPOLJEV TU-214R**

Rusija proteklih mjeseci provodi intenzivna letna testiranja prototipa svog novog aviona za izviđanje i nadzor iz zraka, s ciljem njegova skrog uvođenja u inicijalnu operativnu upotrebu. Riječ je o Tupoljevu Tu-214R, koji se prošlih mjeseci često može vidjeti na ruskom nebu.

Prototip novog ruskog vojnog izvidničkog aviona Tupoljev Tu-214R temelji se na civilnoj putničkoj inačici aviona Tupoljev Tu-204, koji se u komercijalnoj upotrebi nalazi od 1994. godine. Na vojnoj izvidničkoj inačici rusko ministarstvo obrane počelo je raditi tijekom 2002., pod nazivom Projekt 411 pa je Tu-214R svoj prvi probni let imao u prosincu 2009. Dosad su naručena dva predprodukcijska prototipa za čiju je proizvodnju zadužena tvrtka Kazan (KAPO).

Glavno "naoružanje" aviona Tu-214R čini senzorski paket opreme MRC-411 koji uključuje: ELINT (Electronic Intelligence), SIGINT (Signals Intelligence), COMINT (Communications Intelligence) senzore, SAR (Synthetic Aperture Radar) radar, te multispektralne elektrooptičke senzore koji su smješteni uzduž ispod i bočno na trupu aviona.

I. SKENDEROVIC

NOVE MOGUĆNOSTI

Američko je ratno zrakoplovstvo (USAF) krajem ožujka prvi put provedlo vježbovni napad s laserski navođenim bombama na zemaljske ciljeve sa strateškim bombarderom B-52H, a uz upotrebu novog ciljničkog sustava. Riječ je o naprednom ciljničkom podvjesniku Sniper, čija je integracija provedena na bombarder B-52H koji se nalazi u sastavu 2. bombarderskog puka Američkog ratnog zrakoplovstva. Pripadnici te bombarderske postrojbe navode kako je integracija Sniper-a provedena vrlo uspješno te

donosi velike bitne pomake naprijed u provođenju bombarderskih zadaća i to za tip aviona koji se u operativnoj uporabi nalazi gotovo šezdeset godina. Pripe svega se to odnosi na značajno bržu reakciju posade aviona. Tako je naprimjer dosad po zahvatu određenog cilja trebalo pritisnuti između 30 i 40 različitih dugmadi i prekidača, što je znalo trajati do pet minuta, kako bi se obavilo odbacivanje bombi na željeni cilj. Sada je zahvaljući Sniperu za cijelu tu proceduru dovoljno svega nekoliko sekundi. Uz to Sniper

NAPREDAK PROGRAMA NOS

Američka ratna mornarica je američkoj brodograđevnoj tvrtki Newport News Shipbuilding, koja je dio koncerna Huntington Ingalls Industries dodijelila ugovor vrijednosti 407 milijuna dolara za pripremu gradnje namijenjen drugom nosaču zrakoplova nove generacije klase Gerald R. Ford, imena John F. Kennedy (CVN 79). Ugovor za pripremu gradnje obuhvaća inženjering, planiranje, pripremne radeve te nabavu materijala i opreme s dugim rokom dostave. Obuhvaća također inicijalnu gradnju manjih konstruktivnih dijelova i sklopova prije dodjele samoga ugovora o gradnji koji se očekuje u drugom dijelu ove godine.

Nosači zrakoplova nove generacije imaju istisninu oko 101.600 tona, duljine su 333 m, širine na vodnoj liniji 41 m a na sletnoj palubi 77 m te bi primopredajom američkoj mornarici prvi

Foto: Igor SKENDEROVIC

B-52H

omogućava značajnu bolju i bržu interakciju posade bombardera s postrojbama na zemlji. Naime pomoći svog dataalinka mogu prosljediti svoju videosliku koju dobivaju pomoći Snipersa, odnosno na taj način dalje koordinirati svoje djelovanje. Ciljnički podvjesnik Sniper ATP kombinira srednjovalni FLIR senzor treće generacije s iznimno kvalitetnim prikazom velike razlučivosti; TV kameru s CCD čipom; te laserskim senzorom za označavanje i praćenje zahvaćenog cilja. Uz to je cijeli sustav podržan

iznimno naprednim algoritmom za obradu i stabiliziranje videoprikaza. Ciljnički podvjesnik Sniper ima mogućnost videoveze, koja omogućava istodobni videoprikaz, kako u pilotskoj kabini tako i transmisiju videoslike Man Pack Rover III zemaljskom prijamniku. Novim mogućnostima znatno je upotpunjeno i povećano "eye-in-the-sky" svojstvo podvjesnika, odnosno njegova iskoristivost u misijama zračne potpore kopnenim snagama na terenu.

I. SKENDEROVIC

REMONT PODMORNICA KLASE SIERRA I

Ratna mornarica Ruske Federacije donijela je odluku o velikom remontu, modernizaciji te dopuni gorivom dviju podmornica klase Sierra I (Projekt 945) na nuklearni pogon naoružanih napadajnim i krstarećim projektilima. Odluka o remontu podmornica donesena je u siječnju ove godine a ulazak u operativnu službu očekuje se tijekom 2017., izvjestili su iz ruskog brodogradilišta Zvezdočka.

Zanimljivost ove klase podmornica jest u lakom a ujedno i čvrstom trupu izrađenom od titanske slitine, omogućavajući podmornicama zaron na dubine do 550 m, povećanje sposobnosti preživljavanja kao i svojstvo male radarske zamjetljivosti. U Rusiji su izgrađene ukupno četiri podmornice Projekt 945 i 945A, uz podmornice imena Karp i Kostroma, početkom 1990-ih izgrađene su podmornice Pskov i Nižnij Novgorod i trenutačno se nalaze u aktivnoj službi Sjeverne flote. Prve dvije podmornice izgrađene su početkom 1980-ih a u operativni sastav Sovjetske ratne mornarice ulaze 1984. odnosno 1986. Podmornica K-276 Kostroma prošla je značajan popravak nakon sudara s podmornicom USS Baton Rouge (SSN-689) u veljači 1992. tijekom ophodnje u blizini otoka Kildin odnosno Severomorska. Američka ratna mornarica izvjestila je tada da je do sudara došlo oko 12 Nm od obale, u području međunarodnih voda. Podmornica Karp smještena je uz opremnu obalu spomenutog brodogradilišta od 1994. te je procijenjeno kako je trup u izvrsnom stanju no značajni dijelovi opreme nedostaju. Modernizacija će obuhvatiti zamjenu te integraciju sonarnog i navigacijskog sustava te će se njihovi reaktori dopuniti novim gorivom.

M. PTIĆ GRŽELJ

AČA ZRAKOPLOVA KLASE FORD

plovila u klasi u rujnu 2015. započela zamjena starijih nosača zrakoplova klase Nimitz. Planira se gradnja 11 nosača nove generacije, od kojih su trenutačno tri ugovorena za ukupnu cijenu od 40,5 milijardi dolara pa bi gradnja cijelokupne klase trajala sve do 2058. godine. Nova klasa nosača zrakoplova Ford (CVN 78) prva je velika investicija američke mornarice u projekt takvog tipa plovila u posljednjih 30 godina. Projektom nosača zrakoplova Gerald R. Ford uključene su bitne značajke poput redizajniranog palubnog nadgrađa odnosno palubnog otoka, Dual-Band Radar sustava, elektromagnetskog lansirnog sustava (umjesto dosadašnjih parnih kata-pulta), Joint Precision Approach and Landing sustava slijetanja te pojednostavljenog nuklearno propulzijsko postrojenje uz povećanje kapaciteta proizvodnje električne energije.

M. PTIĆ GRŽELJ

GLOBALNO TRŽIŠTE

U svom redovitom godišnjem izvješću Međunarodni institut za istraživanje mira u Stockholm (Stockholm International Peace Research Institute - SIPRI) objavio je trendove u međunarodnoj trgovini oružjem za petogodišnje razdoblje od 2008.-2012. godine. Iako je vrijednost međunarodne prodaje u 2012. bila nešto manja nego u 2011. kumulativan trend trgovine konvencionalnim oružjem ima uzlaznu putanju pa je opseg trgovine u proteklom petogodišnjem razdoblju za 17% bio veći nego u razdoblju 2003.-2007. godine.

OPĆI TREND OV

Pet najvećih izvoznika u razdoblju 2008.-2012. jesu SAD, Rusija, Njemačka, Francuska i Kina koja je zamijenila

Kina je prvi put nakon druge polovice osamdesetih ušla među pet najvećih svjetskih izvoznika oružja. Kinesko tržište dominantno čini Azija sa 74% dok je Afrika apsorbirala 13% kineskog izvoza. Sam Pakistan je naručitelj 55% kineskih dostava te čini najvećeg pojedinačnog kineskog kupca

Veliku Britaniju na petom mjestu pa se tako prvi put nakon kraja Hladnog rata jedna zemlja izvan Europe i sjeverne Amerike pojavila u krugu pet najvećih izvoznika. Među dvadeset najvećih zemalja izvoznica nalaze se (poredane po vrijednosti izvoza) još i Španjolska, Italija, Ukrajina, Izrael, Nizozemska, Švedska, Švicarska, Kanada, Norveška, Južna Koreja, Južna Afrika, Uzbekistan, Belgija i Bjelorusija. Na drugoj su strani pet najvećih zemalja uvoznica naoružanja Indija, Kina, Pakistan, Južna Koreja i Singapur. Promatrano u cijelini, primjetan je trend rasta prometa oružja u Aziju, dok su Europa i Bliski istok u relativnom padu. Najveći svjetski izvoznici su i dalje SAD i Rusija, premda je njihov za-

jednički udio u globalnim transferima oružja pao sa 78% na 75%. U postotcima SAD najveći dio oružja izvozi u Aziju (s Oceanijom) i to 45%, dok je Bliski istok apsorbirao 27% a Europa 18% američkog oružja. U vrsti oružja prednjače zrakoplovi sa 62% svih američkih dostava između 2008.-2012., posebno nova uzdanica F-35 čija su dva primjerka dostavljena u inozemstvo (Velikoj Britaniji). Zemlje u kojima je američka vojska bila angažirana, Irak i Afganistan zajedno su kupili oko 4% američkog izvoza oružja (Irak je naručio i 36 borbenih zrakoplova F-16).

Najvažnije tržište za rusko oružje je Azija s Oceanijom koja je imala 65% narudžbi, slijedi Afrika u kojoj je ru-

F-35, vjerojatno buduća uspješnica (lijevo). Kolona oklopnih vozila BTR-4 u krugu ukrajinske tvornice Morozov u Harkovu, čeka transport u Irak (dolje)

Hrvoje BARBERIĆ

Foto: Morozov

ski tržišni udjel 17% te Bliski istok s 9%. Najveći pojedinačni kupac ruskog oružja je Indija, iza koje su Kina i Vietnam. Glavninu ruskog izvoza s 46% čine zrakoplovi a 20% su projektili. Najvažnije ruske tržišne uzdanice su borbeni zrakoplovi SU-30MK i Su-27S, dok je u razdoblju 2008.-2012. Rusija dostavila i 343 helikoptera Mi-17 u čak 26 različitih zemalja (većinom u Aziji). Njemački izvoz oružja je u istom razdoblju pao za 8% u odnos na prethodno petogodišnje razdoblje, što je rezultat nekoliko visokovrijednih dostava pomorskih i kopnenih sustava u proteklom desetljeću koje se nisu ponovile u proteklom petogodišnjem razdoblju. Europske zemlje su kupci

TREND OVI MEĐUNARODNE TRGOVINE ORUŽJEM

35% njemačkog oružja, iza čega slijedi Azija s 31% te američki kontinent sa 17% i Bliski istok s 14%. Važna njemačka tržišna uzdanica je tenk Leopard 2 čija je prodaja između 600 i 800 primjeraka Saudijskoj Arabiji i 200 Kataru još uvijek predmet pregovora.

PROMJENE NA LISTI

Francuska prodaja oružja su pale 18% u proteklom petogodišnjem razdoblju te je sad ukupni francuski udio u svjetskoj trgovini oružjem pao na 6%. Slično kao i u njemačkom slučaju, pad je koincidirao s dovršenjem nekih visokovrijednih dostava u prethodnom razdoblju. Trenutačno se u francuskoj knjizi narudžbi nalazi 10 podmornica za Brazil i Indiju, sedam fregata za Maleziju i Maroko te više od 120 borbenih zrakoplova za Indiju, tako da se u sljedećem petogodišnjem razdoblju može očekivati rast francuskog udjela.

Relativno je iznenađenje izlazak Velike Britanije s liste prvih pet zemalja, koja se na listi stabilno nalazila od 1950. godine, dok je njezino mjesto zauzela Kina. Kineski izvoz konvencionalnog naoružanja je u odnosu na prethodno petogodišnje razdoblje narastao 162% te se udio Pekinga u međunarodnoj trgovini oružjem popeo s 2 na 5%. Rezultat toga je da je Kina prvi put nakon druge polovice osamdesetih ušla među pet najvećih svjetskih izvoznika oružja. Kinesko tržište

U SVOM REDOVITOM GODIŠNJEM IZVJEŠĆU MEĐUNARODNI INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE MIRA U STOCKHOLMU (STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE - SIPRI) OBJAVIO JE TREDOVE U MEĐUNARODNOJ TRGOVINI ORUŽJEM ZA PETOGODIŠNJE RAZDOBLJE, OD 2008.-2012. GODINE. KOJE SU ZEMLJE NAJVEĆI IZVOZNICI ORUŽJA U SVIJETU?

dominantno čini Azija sa 74% dok je Afrika apsorbirala 13% kineskog izvoza. Sam Pakistan je naručitelj 55% kineskih dostava te čini najvećeg pojedinačnog kineskog kupca, dok neki recentni ugovori pokazuju da bi Kina mogla povećati izvoz oružja u zemlje kao Alžir, Maroko i Venezuela. Dvije najveće zemlje uvoznice oružja na svijetu su Indija i Kina, Indija čini 12% svjetskog uvoza oružja (9% u prethodnom

Najveći dio akvizicija supersaharske Afrike čini Južna Afrika koja sama nosi 24% narudžbi cijele regije u razdoblju 2008.-2012. (unatoč činjenici da je uvoz bio 40% niži nego u prethodnom petogodišnjem razdoblju). Uganda i Sudan su drugi i treći po veličini uvoznici u regiji s 15% i 12%. Poseban rast bilježi Uganda od gotovo 1200% u odnosu na prethodno razdoblje (prije svega zbog dostave šest borbenih zrakoplova Su-30 iz Rusije). Sudan bilježi pad u odnosu na ranije razdoblje, iako je primio 20 borbenih helikoptera Mi-24 iz Rusije, 15 borbenih zrakoplova Su-25 iz Bjelorusije te 160 tenkova T-72 i T-55 iz Ukrajine.

Nabava šest borbenih aviona Su-30 iz Rusije dovela je Ugandu među prva tri kupca oružja u Africi

GLOBALNO TRŽIŠTE

Foto: Rheinmetall

petogodišnjem razdoblju) a Kina 6% (12% u prethodnom razdoblju). Iza njih slijede Pakistan s 5% svjetskog uvoza i Južna Koreja s 5% te Singapur s 4%. Najveći promet s dva najveća svjetska uvoznika oružja ima Rusija iz koje Indija uvozi čak 79% oružja (slijedi Velika Britanija sa 6%) dok 69% kineskog uvoza čini rusko oružje (slijedi Francuska s 13%). U određenoj mjeri, uvoz je nešto ravnomjernije distribuiran jer sada na pet najvećih uvoznika otpada 32% opsega trgovine dok je u prethodnom razdoblju otpadalo čak 38%. Među ostalih dvadeset najvećih uvoznika oružja u svijetu nalaze se i Alžir, Australija, SAD, Ujedinjeni Arapski Emirati, Saudijska Arabija, Turska, Maroko, Venezuela, Velika Britanija, Grčka, Malezija, Irak, Norveška, Afganistan i Vijetnam.

AZIJA PREDNJAČI

Azijski kontinent je povećao uvoz oružja 35% u odnosu na razdoblje 2003.-2008. godine. Na zemlje južne Azije otpada 41% regionalnog uvoza, istočne 27% a jugoistočne 23% dok je Oceanija s 9% i Središnja Azija s 1% na začelju. Indikativna je činjenica da su svih pet najvećih uvoznika u svijetu azijske zemlje.

Najveći uvoznik Indija sama čini 12% globalnog uvoza pa ima čak dvostruko veći uvoz od drugog po redu uvoznika - Kine (sa 6%). Indija je uvezla 59% više oružja od 2008.-2012. nego u razdoblju 2003.-2007., tu je 100 borbenih zrakoplova Su-30MKI iz Rusije te tri letjelice za rano uzbunjivanje

Važan dio njemačkog izvoza otpada na tenkove Leopard 2. Na slici je najnovija inačica Leopard 2 A7

Afrika je za 104% povećala uvoz u odnosu na razdoblje 2003.-2007. Najveći uvoznici na afričkom tlu su Alžir, Maroko i Južna Afrika

A-50EHI kao i nuklearnu podmornicu Nerpa iz Rusije.

Kina je posljednjih godina razvila niz novih domaćih oružja čime je počela smanjivati ovisnost o uvozu naoružanja, a zbog čega je u proteklih pet godina izgubila primat najvećeg svjetskog uvoznika. Únatoč tome niz oružja je proizведен u inozemstvu; prvi kineski nosač zrakoplova je najvećim dijelom proizведен u Ukrajini, borbeni zrakoplovi koji se proizvode u Kini J-10 i J-11 rabe ruske motore AL-31FN. Kina je također naručila i 55 transportnih helikoptera Mi-17 iz Rusije.

Pomorska orientacija regije uvjetovala je strukturu narudžbi, tako je Singapur naručio dvije podmornice Västergotland iz Švedske a Indonezija tri podmornice Type 209 iz Južne Koreje, dok je Vijetnam naručio 6 podmornica Projekt 636 iz Rusije, dok su slične planove razvoja podmorničkih snaga najavili i Tajland i Filipini.

Pet najvećih izvoznika u razdoblju 2008.-2012. jesu SAD, Rusija, Njemačka, Francuska i Kina koja je zamjenila Veliku Britaniju na petom mjestu pa se tako prvi put nakon kraja Hladnog rata jedna zemlja izvan Europe i sjeverne Amerike pojavila u krugu pet najvećih izvoznika. Među dvadeset najvećih zemalja izvoznica nalaze se (poredane po vrijednosti izvoza) još i Španjolska, Italija, Ukrajina, Izrael, Nizozemska, Švedska, Švicarska, Kanada, Norveška, Južna Koreja, Južna Afrika, Uzbekistan, Belgija i Bjelorusija.

Afrika je za 104% povećala uvoz u odnosu na razdoblje 2003.-2007. Najveći uvoznici na afričkom tlu su Alžir, Maroko i Južna Afrika. Dostave oružja u Alžir (koji ima ozbiljne prihode od nafta a istodobno je devedesetih bio suočen s građanskim ratom) su narasle 277% te je Alžir na 6. mjestu najvećeg kupca oružja na svijetu. Najvažniji izvor oružja za Alžir je Rusija koja je opskribila zemlju s čak 93% oružja, uključujući 44 borbenu zrakoplov Su-30MK, 2 Projekt 636 podmornica te PZO sustav S-300, kao i 185 tenkova T-90. Alžir je također od Njemačke naručio dvije fregate MEKO-A200 a od Kine tri fregate F-22A. Najveći dio akvizicija supersaharske Afrike čini južna Afrika koja sama nosi 24% narudžbi cijele regije u razdoblju 2008.-2012. (unatoč činjenici da je uvoz bio 40% niži nego u prethodnom petogodišnjem razdoblju). Uganda i Sudan su drugi i treći po veličini uvoznici u regiji s 15% i 12%. Poseban rast bilježi Uganda od gotovo 1200% u odnosu na prethodno razdoblje (prije svega zbog dostave šest borbenih zrakoplova Su-30 iz Rusije). Sudan bilježi pad u odnosu na ranije razdoblje, iako je primio 20 borbenih helikoptera Mi-24 iz Rusije, 15 borbenih zrakoplova Su-25 iz Bjelorusije te 160 tenkova T-72 i T-55 iz Ukrajine.

Zapadnoafričke zemlje su tradicionalno među najmanjim uvoznicima oružja u svijetu. Iako je uvoz udvostručen u odnosu na proteklo petogodišnje razdoblje još uvijek iznosi tek 1% svjetskog uvoza. Nigerija je najveći

uvoznik u regiji te na nju otpada 42% uvoza dok su najvažnije akvizicije bile borbeni zrakoplov F-7MG od Kine te oklopna vozila iz Bugarske. Bliski istok (s Turskom) bilježi pad od 7% u petogodišnjem razdoblju. Tijekom razdoblja 2008.-2012. godine 19% oružja nabavili su Ujedinjeni Arapski Emirati,iza kojih je slijedila Saudijska Arabija (18%) i Turska (17%) i Irak (10%). Zbog povećane prijetnje od Irana nekoliko arapskih zemalja u zaljevu je povećalo narudžbe, uglavnom iz SAD-a. Tako su UAE naručili dva

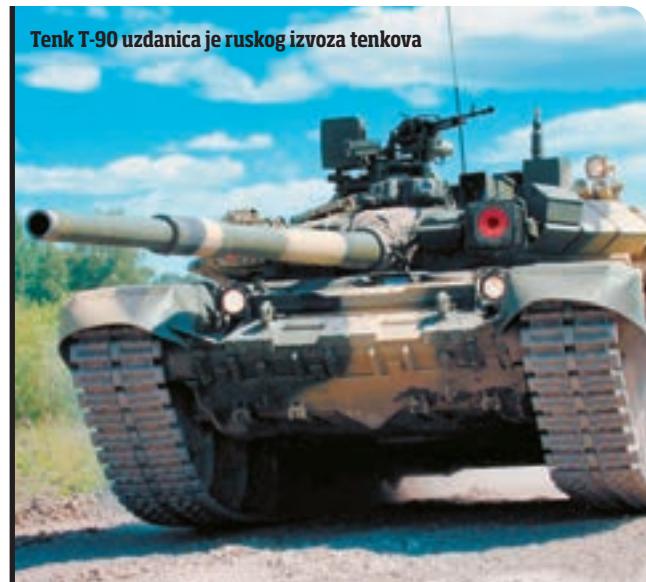
protubalistička sustava THAAD dok su istodobno preuzeta četiri sustava Patriot PAC-3. Saudijska Arabija bi u sljedećem petogodišnjem razdoblju mogla ući u pet najvećih uvoznika oružja zahvaljujući narudžbama kao što je 48 zrakoplova Typhoon iz Velike Britanije te 152 borbeni zrakoplova F-15SA iz SAD.

EUROPA I AMERIČKI KONTINENT

Na američkom je kontinentu uvoz oružja povećan 34% u odnosu na proteklo petogodišnje razdoblje te je

Tenk T-90 uzdanica je ruskog izvoza tenkova

udio u globalnom uvozu povećan s 10 na 11%. Najveći uvoznik je SAD (istodobno je SAD 8. po veličini uvoznik u svijetu) dok je najveći uvoznik oružja u Latinskoj Americi Venezuela (13. najveći na svijetu). Glavninu oružja za Venezuelu osigurala je Rusija (66%) iza koje slijedi Španjolska (12%) i Kina (12%). Ruske dostave su uključivale oklopna vozila BMP-3 i BTR-80, protuzračne sustave Pechora-2M, tenkove T-72 i dr. S druge je strane Brazil usporedno s akvizicijama naoružanja usvojio strategiju razvoja industrijske baze putem transfera tehnologije, što mu je pošlo za rukom u slučaju sklapanja ugovora s talijanskim Ivecom oko licencirane proizvodnje 2044 oklopna vozila Guarani u Brazilu, a kao kupac tog oklopнog vozila se 2012. javila i Argentina. U srednjoj Americi zabilježen je rast uvoza konvencionalnog oružja od 68% prije svega zbog rasta broja operacija protiv trgovaca narkoticima.

Uvoz oružja europskih zemalja je pao za 20% u odnosu na prethodno razdoblje. Najveći uvoznik konvencionalnih oružja u Europi je Velika Britanija, iza koje slijede Grčka i Norveška. Velika Britanija je četvrta u svijetu po veličini uvoznik oružanih sustava u svijetu, a struktura njezina uvoza je dosta orientirana na SAD (70%) te na druge zemlje EU (27%). Britanski uvoz velikim dijelom čine projektili (čak 41%) budući da je Velika Britanija u proteklom razdoblju intenzivno angažirala vlastite zračne snage u Afganistanu i Libiji.

Iako je Grčka bila četvrti po veličini uvoznik oružja u svijetu od 2003.-2007. proračunske restrikcije zbog ekonomske krize su doveli do pada na petnaesto mjesto. Grčka u 2012. nije realizirala niti jednu novu narudžbu pa je odgodila ili otkazala planove uvoza niza oružja, uključujući šest fregata FREMM iz Francuske te 400 oklopnih vozila iz Rusije. Jedan od uvoznika čije potrebe naglo rastu jest i Azerbajdžan zbog kojeg je istočna Europa zabilježila rast od 21% u odnosu na prethodno razdoblje. Azerbajdžanski uvoz bilježi rast od 155% te je zemlja danas 35. uvoznik naoružanja u svijetu zahvaljujući prihodima od nafte te neriješenom konfliktu s Armenijom oko Nagorno Karabaha. ■

Otmice državljana određene zemlje izvan njezina teritorija, određenih organizacija ili skupina, možemo promatrati kao društvenu sigurnosnu prijetnju

SPECIJALNE SNAGE

OVIM POGLAVLJEM
OBJAŠNJAVA SE KAKO
SPECIJALNE OPERACIJE
PRUŽAJU ODGOVOR NA
PRETHODNO DEFINIRANE
SUVRMENE SIGURNOSNE
PRIJETNJE KAO ŠTO
SU ILEGALNA MIGRACIJA,
TERORIZAM, ILEGALNA
TRGOVINA NARKOTICIMA,
IREGULARNE PRIJETNJE,
PROLIFERACIJA ORUŽJA
ZA MASOVNO UNIŠTE-
NJE, TE KAKO SE ONE
UKLAPAJU U KONCEPT
LJUDSKE SIGURNOSTI
PROVEDBOM OPERACIJA
SPAŠAVANJA

ODGOVOR NA SUVRMENE SIGURNOSNE

Foto: Bundesheer

Josip ŠOPAR

Ilegalna se migracija može smatrati prijetnjom političkoj, društvenoj, ekonomskoj i kulturnoj sigurnosti država i društva. Australski će primjer pokazati provedbu specijalnih operacija u svrhu suprotstavljanja takvoj sigurnosnoj prijetnji. Norveški teretni brod Tampa spasio je 460 Afganistanaca koji su bili na putu prema Australiji u potrazi za azilom. Australска vlada odbila je pravo pristupa brodu i naredila da se brod okreće, međutim brod je odbio poslušati naredbu. Australski premijer detektirao je ovaj događaj kao sigurnosnu prijetnju te zapovjedio specijalnim snagama - SAS (special air service) zauzimanje broda i sprečavanje njegova pristupa na australski teritorij. Provedena SAS-ova operacija klasični je primjer specijalne operacije; izravna akcija - zauzimanje plovila ili "boarding". Primjer pokazuje da je brod s imigrantima prepoznat kao sigurnosna prijetnja - provoditelj sekuritizacije, u ovom slučaju australski premijer određuje provedbu hitnih mjera - angažiraju se specijalne snage koje u vrlo kratkom vremenu provedbom specijalne operacije otklanjavaju prijetnju i sprečavaju eventualno moguće posljedice, poput narušavanja političke, ekonomске ili društvene sigurnosti zbog ilegalne migracije koja može imati negativan utjecaj na strukturu društva i njezino ekonomsko blagostanje, prijetnju nacionalnoj suverenosti države i mogućem porastu nemira i kriminaliteta.

OPERACIJE SPAŠAVANJA

Otmice državljana određene zemlje izvan njezina teritorija, određenih organizacija ili skupina, možemo promatrati kao društvenu sigurnosnu prijetnju. Država koja želi prosperirati treba pružiti osjećaj sigurnosti i pokazati skrb za svoje državljane. Na slučajevima pojedinaca stvara se takav osjećaj sigurnosti i zaštite. Nakon neuspjelih pregovora sa somalskim gusarima o puštanju dvoje humanitarnih djelatnika, Jessica Buchanan i Poula Hagen Thisteda, američki predsjednik Barack Obama odobrio je provedbu specijalne operacije spašavanja. Dvoje humanitaraca bili su u zatočeništvu tri mjeseca, a konačna odluka o akciji donesena je kada su dobiveni podaci o narušenom zdravlju Jessica Buchanan. Operaciju je provela specijalna postrojba američke ratne mornarice.

Provedba je gotovo školski primjer specijalnih operacija. Njezine posljedice imaju mnogo veće značenje od samog oslobođanja zatočenika, odašilju određenu poruku te je bilo potrebno političko-vojno sagledavanje provedbe što je

Borba protiv terorizma uključuje dvije akcije - antiterorizam kao skup obrambenih mjera koje se provode s ciljem smanjenja ranjivosti na teroristički čin i protuterorizam kao ofenzivne mjere koje se provode s ciljem prevencije, odvraćanja i odgovora na terorizam. Na temelju se tih termina može vrlo jednostavno vidjeti kako specijalne operacije imaju čvrsto mjesto u borbi protiv terorizma, kako u području antiterorizma tako i u području protuterorizma. Također snagama za specijalne operacije sve se više dodjeljuje značajna uloga u asimetričnom okruženju pa ih se definira kao visokoprikladne snage koje mogu pomoći nositi se s različitim prijetnjama, poput višestrukih oblika terorizma.

Trgovina drogom je politička, društvena i ekomska prijetnja sigurnosti koja može donijeti znatne probleme u društvenom životu

SPECIJALNE SNAGE

Foto: US Army

rezultiralo izvedbom tajne tehnike uz visoki stupanj fizičkog i političkog rizika. Sjedinjene Države neće tolerirati otmicu naših ljudi, rekao je američki predsjednik Obama koji na ovaj način poručuje spremnost države da se nosi s prijetnjama koje ugrožavaju njezine građane-državu i daju poruku o zaštiti društva.

U ovom se slučaju prepoznaće utjecaj na političku i društvenu sigurnost, ali i na novu koncepciju sigurnosti - sigurnost koja primarno u središte stavlja pojedinca. Konkretno odnosi se na ljudsku sigurnost u užem smislu što znači "zaštita pojedinaca i zajednica od rata i ostalih oblika nasilja". Ovaj se slučaj može promatrati kao sigurnosno pitanje koje odgovara na jedan od oblika suvremene sigurnosne prijetnje jer mjeru sekuritizacije otkriva moći i utjecaj provoditelja sekuritizacije.

Pokazano je kako država, u ovom slučaju SAD, ima sredstva, sposobnosti i odlučnosti u rješavanju ovakvih problema pokazujući pritom svoju moć, političku, ekonomsku i vojnu, koristeći se pritom nekim od svojih najefektivnijih oružja - specijalnim postrojbama/specijalnim operacijama. Navedena operacija trenutačno je najnoviji poznati primjer što ne znači da takvih slučajeva nije bilo i prije. Primjerice u rujnu 2000. je provedena operacija Barras gdje su britanske specijalne snage (SAS) provele istovjetnu zadaru u kojoj su oslobođili sedam osoba

Trgovina drogom je politička, društvena i ekomska prijetnja sigurnosti. Odnos SAD-a i Kolumbije pokazuje utjecaj ove sigurnosne ugroze, te političko rješenje u obliku provedbe specijalnih operacija. Ilegalna trgovina drogom sigurnosno je pitanje mnogih zemalja (npr. SAD, Meksiko, Afganistan, Tajland) te predstavlja značajnu ugrozu ekonomskoj sigurnosti (stvara sivu ekonomiju, narušava finansijske institucije, potkopava, nacionalna gospodarstva, potiče pranje novca), društvenoj sigurnosti (stvaranje ovisnosti, utjecaj na zdravlje građana, narušavanje obiteljske strukture, povećanje kriminala) i političkoj sigurnosti (trgovina drogom može, a često i podupire te financira terorističke organizacije)

koje su držali pobunjenici u kampu u Sijera Leoneu.

ILEGALNA TRGOVINA NARKOTICIMA

Trgovina drogom je politička, društvena i ekomska prijetnja sigurnosti. Odnos SAD-a i Kolumbije pokazuje utjecaj ove sigurnosne ugroze, te političko rješenje u obliku provedbe specijalnih operacija. Ilegalna trgovina drogom sigurnosno je pitanje mnogih zemalja (npr. SAD, Meksiko, Afganistan, Tajland) te predstavlja značajnu ugrozu ekonomskoj sigurnosti (stvara sivu ekonomiju, narušava finansijske institucije, potkopava nacionalna gospodarstva, potiče pranje novca), društvenoj sigurnosti (stvaranje ovisnosti, utjecaj na zdravlje građana, narušava

vanje obiteljske strukture, povećanje kriminala) i političkoj sigurnosti (trgovina drogom može i često podupire i financira terorističke organizacije). U 2000. godini SAD je pretrpio, procjenjuje se, 160 milijardi dolara ekonomskog gubitka zbog ilegalnog trgovanja narkoticima te je registrirano 50 000 smrtnih slučajeva povezanih s drogom, a terorističke organizacije u Kolumbiji, koje podupire narkoindustrija, provode otmice i iznude pa na taj način prijete ekonomskim interesima i građanima. Uz to nacionalni interesi SAD-a na tom prostoru odnose se na stabilnost Andske regije, trgovinu, imigracije, ljudska prava, humanitarnu pomoć i zaštitu okoliša. Na temelju toga donesen je plan Colombia kojim se željelo stati na kraj ilegalnoj trgovini narkoticima

Foto: Bundesheer

i svim nuspojavama koje ona izaziva. SAD je plan podupro s 1,7 milijardi dolara omogućavajući tako borbu protiv narkotika, jačanje demokratskih institucija i ljudskih prava, poticanje razvoja socijalno-ekonomskih prava i smanjenje utjecaja nasilja na kolumbijske civile.

Koliko je situacija u Kolumbiji bitna za SAD, možemo vidjeti iz teksta njihove Nacionalne strategije sigurnosti: "U Kolumbiji prepoznajemo vezu između terorista i ekstremnih grupa koje stavljuju pod izazov sigurnost države i aktivnosti krijumčarenja droge koja pomaže financiranju operacija takvih skupina. Radimo s ciljem pomoći Kolumbiji da obrani svoje demokratske institucije i porazi ilegalne naoružane skupine, ljevičarske i desničarske, produžavajući

učinkoviti suverenitet na cijelom nacionalnom teritoriju te pružiti osnovnu sigurnost kolumbijskom stanovništvu". S ciljem stabilizacije države jedna je od mjer bila slanje specijalnih snaga radi provedbe specijalne operacije - vojna pomoći. To je jedna od temeljnih zadaća specijalnih snaga. Američke specijalne snage poslane su u Kolumbiju s ciljem organizacije, obuke, savjetovanja, opremanja i asistencije vojnih, policijskih i paravojnih snaga. Takve operacije SAD je provodio duže razdoblje i u drugim zemljama na temelju čega se može zaključiti kako je nestabilnost određene države ili regije prouzrokovana ilegalnom trgovinom narkoticima sigurnosna prijetnja starijeg datuma, a aktualna je i u današnjem globalnom svijetu.

Foto: Bundesheer

Uz mentoriranje, u borbi protiv ilegalne trgovine narkoticima provodile su se i zajedničke operacije uništavanja laboratorija za proizvodnju narkotika. Na taj se način željelo utjecati na unutarnju stabilnost države pokušavajući neutralizirati uzroke nestabilnosti. S vremenom su se počeli pokazivati rezultati jer su kolumbijske sigurnosne snage dosegle određenu razinu sposobnosti kojom su se efikasno mogle suprotstaviti navedenim ugrozama te utjecati na stabilizaciju regije. Unatoč tome što borba protiv ove vrste ugroza i dalje traje, vidljiv je značajni doprinos provedbi specijalnih operacija. One su upravo jedno od najboljih sredstava koje ne ostavljaju velike vidljive tragove utjecaja nekih drugih političkih aktera, jer unutarnje probleme države trebaju rješavati same, čime podižu svoj kredibilitet kod građana i razvija potrebne sposobnosti i iskustvo. U ovom se slučaju obučavanje i mentoriranje domicilnih snaga pokazalo uspješnim.

Uz mentoriranje, provodile su se i zajedničke operacije uništavanja laboratorija za proizvodnju narkotika. Na taj se način željelo utjecati na unutarnju stabilnost države pokušavajući neutralizirati uzroke nestabilnosti. S vremenom su se počeli pokazivati rezultati jer su kolumbijske sigurnosne snage dosegle određenu razinu sposobnosti kojom su se efikasno mogle suprotstaviti navedenim ugrozama te utjecati na stabilizaciju regije. Unatoč tome što borba protiv ove vrste ugroza i dalje traje, vidljiv je značajni doprinos provedbi specijalnih operacija. One su upravo jedno od najboljih sredstava koje ne ostavljaju velike vidljive tragove utjecaja nekih drugih političkih aktera, jer unutarnje probleme države trebaju rješavati same, čime podižu svoj kredibilitet kod građana i razvija potrebne sposobnosti i iskustvo. U ovom se slučaju obučavanje i mentoriranje domicilnih snaga pokazalo uspješnim.

TERORIZAM

Terorizam je jedan od glavnih suvremenih sigurnosnih prijetnji, posebice nakon napada na SAD 11. rujna 2001. i smatra se sve većim problemom svjetskih razmjera koji utječe na liberalne demokracije i ostavlja posljedice na mnogobrojne međunarodne zajednice. Transnacionalne nasilne ekstremističke organizacije smatraju se najvećom globalnom prijetnjom SAD-u i njihovim saveznicima. Borba protiv terorizma uključuje dvije akcije - antiterorizam kao skup obrambeni mjeru koja se provode s ciljem smanjenja ranjivosti na teroristički čin i protuterorizam kao ofenzivne mjeru koje se provode s ciljem prevencije, odvraćanja i odgovora na terorizam.

Na temelju se tih termina može vrlo jednostavno vidjeti kako specijalne operacije imaju čvrsto mjesto u borbi protiv terorizma, kako u području antiterorizma tako i u području protuterorizma. Također snagama za specijalne operacije sve se više dodjeljuje značajna uloga u asimetričnom okruženju pa ih se definira kao visokoprikladne snage koje mogu pomoći nositi se s različitim prijetnjama, poput višestrukih oblika terorizma. ■

RAZVOJNI PROGRAM AMDR BIO JE U IZVJEŠNOJ MJERI USKLAĐIVAN S OSTALIM SRODNIM MEĐUNARODNIM KOOPERATIVnim ISTRAŽIVAČKIM PROJEKTIMA, UKLJUČUJUĆI I AMERIČKO-BRITANSKI ARTIST PROGRAM, ZATIM PUTEM PROGRAMA RAZVOJA STANDARDNOG RADARSKOG SUČELJA OTVORENE RADARSKE ARHITEKTURE (INICIJATIVE POKRENUTE MULTINACIONALnim FORUMOM MORNARIČKE PROTURAKETNE OBRANE) TE NA KONCU I AUSTRALSKO - AMERIČKIM PROGRAMOM RAZVOJA FAZNOG RADARA (AUSPAR - AUSTRALIA/US PHASED ARRAY RADAR)

(III. DIO)

AKTIVNI MORN

Program AUSPAR je zajednički finančiran sredstvima australske i američke vlade pod uvjetima ugovora finaliziranim i potpisanim u travnju 2005. Trenutačno se nastavlja s tehnološkim demonstracijama i provedbom mjera za smanjenje tehnoloških rizika, koje provodi firma KEA Technologies ispitivanjem na aktivnim ali "umanjenim" modelima niza novih tehnologija. Ključna komponenta AUSPAR-a trebalo bi biti snimanje performansi, donošenje procjena i odluka kako i koliko je moguće digitalnu radarsku tehniku (zapravo u kojim razmjerima) uklopiti i prilagoditi u brodskе energetske sustave velike snage. Tehnološki demonstrator koji je sredinom 2010. bio instaliran na

Naval Sea Systems Command je 16. travnja 2012. objavila koncept zahtjeva za dostavu inicijalnih prijedloga za projektiranje i proizvodnju (EMD - Engineering and Manufacturing) AMDR-S/RSC radara uz dodatne opcije za niskom stopom troškova i finansijskih ulaganja u početnu proizvodnju, inženjering, terenske inženjerske usluge, druge (dodatane) izvore kvalifikacija itd.

ispitnom poligonu u US Naval Research Laboratory, uspješno je završio tromjesečni program ispitivanja i zadovoljio je sve testne ciljeve. Program AUSPAR je imao još jednu dodatnu zadaću: ispitati učinkovitost i eventualne prednosti povezane s primjenom galijum - nitridnih (GaN) T/R modula. Osnovna AMDR tehnologija uključuje digitalnu radarsku opremu / digitalizirani način stvaranja potrebne širine radarskog polja, dizajniranje (arhitektura) opreme, višenamjensko funkcioniranje i sposobnost diskriminacije (razlikovanje ciljeva), T/R module, termalni menagment i primjenu RF poluvodiča. Usavršavanje visokoenergetske GaN T/R modulske tehnologije također je

jedna od ključnih stavki u uspješnoj primjeni AMDR tehnologija. Tijekom 2009. godine, USN je naručila od kompanija Lockheed Martin, Northrop Grumman i Raytheon da svaka od njih predstavi AMDR-S/RSC konceptni dizajn i razvijene tehnološke studije u roku od šest mjeseci. U rujnu 2010. američka je mornarica tim kompanijama ponudila i potpisala s njima tzv. tehnološki razvojni ugovor, čije je trajanje bilo predviđeno do rujna 2012.

AMDR-S/RSC RADAR

Sve tri kompanije razvijaju vlastiti koncept s ciljem usavršavanja i demonstracije S-band (frekvencijskog) radara i ostale radarske opreme kao i

Igor SPICIJARIĆ

patronatom Naprednog labaratorija za radarsku detekciju (Advanced Radar Detection Laboratory) odnosno na pacifičkom raketnom poligonu na Hawajima. Ostale dostave uključuju AMDR-S/RSC interface simulator (dostava namijenjena Mornaričkom centru za površinsko ratovanje (Naval Surface Warfare Center, Dahlgren Division) i AMDR-S emulator.

Što se tiče razvoja inačice AMDR-X radara, u tijeku je razradila potrebnih inženjerskih studija (s opcijama za EMD i niskom cijenom početne proizvodnje) koje su započele u srpnju 2011. Međutim u prosincu 2011. USN je najavila da će preispitati svoje tehnološke zahtjeve i ustvrdila da planirani zahtjevi "više ne odražavaju današnje potrebe mornarice", dodajući da je to bio "trenutačni pregled alternativnih metoda za ispunjavanje ove sposobnosti u kratkom roku". Mornarica je dodatno pojasnila da "otkazivanje tih napora neće utjecati na daljnji razvoj AMDR-S tehnološke demonstracijske faze ili budućih zahtjeva AMDR-S frekvencijskog radara".

Predstavnik USN-a potvrdio je 20. travnja 2012. da će prvih 12 plov-

ARIČKI RADARI

tehnologija predviđenih za proizvodnju prototipova. Cilj tehnoloških demonstracijskih npora u tekućoj fazi jest dovesti kritične tehnologije visokoenergetskih pojačala i T/R modula, fizičke performanse distributivnih primopredajnih elemenata opreme te na koncu ovladavanje tehnologijom blende digitalnog formiranja radarskog snopa - do tzv. faze TRL 6. To uključuje proizvodnju i funkcionalno testiranje radarskih algoritama u podskalama S-frekvenčnog aktivnog faznog radarskog prototipa s velikim otvorom blende digitalnog uređaja za formiranje radarskog snopa.

Naval Sea Systems Command je 16. travnja 2012. objavila koncept zahtjeva za dostavu inicijalnih pri-

jedloga za projektiranje i proizvodnju (EMD - Engineering and Manufacturing) AMDR-S/RSC radara uz dodatne opcije za niskom stopom troškova i finansijskih ulaganja u početnu proizvodnju, inženjering, terenske inženjerske usluge, druge (dodatne) izvore kvalifikacija itd.

Ključna odluka u razvoju tehnologije AMDR-S/RSC radara očekuje se u tijeku drugog kvartala fiskalne 2013. godine (FY13), kada će jedna od triju natjecateljskih kompanija potpisati završni ugovor s USN i prijeći u završnu EMD fazu proizvodnje radara. Izabrani izvođač izgradit će jednopanelski, za proizvodnju spremni prototip AMDR-S radara i dva RSC prototipa za testiranja koja će se provoditi pod

nih jedinica iz treće serije razarača klase DDG-51 Arleigh Burke biti opremljeno postojećim mehaničko-skenirajućim AN/SPQ-9B X-band (frekventnim) horizont pretraživačkim radarima. Na razaračima koji će

U lipnju 2010. američka je ratna mornarica objavila podatak da će, kao dio restrukturiranja ispitnih programa a sve s ciljem smanjenja programskih troškova, tri razarača klase DDG 1000 biti opremljena samo s poboljšanim inačicama MFR radara, s time da je VSR u potpunosti "ispao" iz temeljnog brodskog koncepta premda se na samom brodu može zadržati prostor/ rezervna težina, kako bi se omogućilo i buduće preinake na sustavu.

RATNA MORNARICA

se graditi poslije njih, integrirat će se AMDR-X, radar koji je nedavno bio kvalificiran kao nepotreban i koji se neće dalje razvijati.

RAZARAČ ZUMWALT

Američka je ratna mornarica planirala opremiti svoju novu klasi razarača DDG 1000 Zumwalt naprednim Dual Band Radarom (DBR). Sredinom 2010., došlo je do zaokreta, kada je službeno objavljeno da je Lockheed Martinov AN/SPY-4 S-band Volume Search (pretraživački) Radar (VSR) eliminiran iz brodskog dizajna. Umjesto njega Raytheonov AN/SPY-3 X-band MFR bit će modificiran kako bi se mogla osigurati funkcionalnost dodatnog volumenskog (prostornog) pretraživanja. Razvijen pod patronatom Raytheonova Integrated Defense Systemsa, DBR je bio zamišljen tako da kombinira funkcionalnost X-band AN/SPY-3 MFR i S-band AN/SPY-4 VSR aktivnog radara, koordinirano preko zajedničkog kontrolera / središnjeg menagmet sustava koji je i uvezan u brodski borbeni sustav preko jedinstvenog sučelja (interfacea). Uz tri razarača klase DDG 1000, DBR radar je također trebao biti instaliran i na nuklearnom nosaču zrakoplova USS Gerald R. Ford (CVN 78), prvom brodu iz programa nosača CVN 21. Kao jedinstveni integrirani radar kombinirajući MFR i VSR elemente na impulsnoj razini vala, razmišljanja i intencije konstruktora kretale su se u smjeru prema kojima bi DBR trebao biti u stanju iskoristiti superiorne performanse X-band horizontalne pretrage SPY-3 radara s naprednim da-

Integracija i testiranje DBR sposobnosti bili su podijeljeni u dvije paralelne "linije" usmjerenе na pojedine MFR i VSR komponente (uvažavajući da je razvoj SPY-3 radara započeo nešto ranije nego razvoj VSR). Razvojni ugovor za AN/SPY-3 koji je 1999. godine dodijelen tvrtki Raytheon, rezultirao je proizvodnjom inženjerskog modela (EDM) koji je 2003. godine bio instaliran na ispitnom poligonu Wallops Island u Virginiji. Na tom je mjestu EDM model bio u potpunosti integriran i prvi je put ovaј sustav radio na punoj snazi emitiranja. Nakon kompletiranja temeljnog poligon-skog (zemaljskog) testiranja tijekom 2005. godine, SPY-3 sustav bio je dostavljen u Port Hueneme u Californiji, gdje je bio instaliran na tzv. samoobrambeni testni brod (SDTS - Self-Defence Test Ship), ustvari na bivši razarač USS Paul F. Foster (DD 964).

lekodometnim prostornim nadzorom, koji će dodatno biti pojačan s SPY-4 S-band radarem, čime bi u konačnici trebao biti osiguran najučinkovitiji nadzor, praćenje, procjena prijetnje te na koncu angažman pojedinog ili više oružja iz brodskog borbenog sustava. Koordinirano upravljanje resursima, raspored elemenata i opcije praćenja nude poboljšanu funkcionalnost u brzoj reakciji na zahvaćenu zračnu prijetnju, back-up horizontalne pretrage u S-bandu kao i potpunu pokrivenost tijekom "osvjetljavanja" nadolazećih projektila u X-bandu (frekventnom području) uz vrlo precizno balansiranje i "trošenje" radarskih resursa. Radeći u X-bandu s visokopreciznim očitanjima, s uskom širinom radarske zrake i širokim frekvencijskom pojasnom, SPY-3 radar pruža vrhunsko pokrivanje i učinkovitu diskriminaciju niskoletišćih zračnih ciljeva. Tijekom svog angažmana, radar SPY-3 koji je također dizajniran za obavljanje funkcija preciznog praćenja raketnih ugroza, praćenje vlastitih raketnih projektila, iluminaciju (osvjetljavanje) i up-link/down-link podataka za PZO (AA) projektili SM-2 i ESSM (Envoluted Sea Sparrow Missile).

RADAR VSR

S druge strane VSR (Volume Search Radar) je visokoenergetska aparatura s dovoljno malom širinom radarskog snopa, kako bi mogao podržavati precizno praćenje zračnih ciljeva. Njegov primarni modalitet rada je kontinuirano prostorno (voluminozno) pretraživanje, precizno stalno praćenje i mapiranje okoliša.

Nekoliko različitih modaliteta rada dostupno je u oba frekventna područja (X-bandu i S-bandu) koji se mogu odabrati preko tzv. resource - menagera. Neki od ponuđenih modaliteta rada su npr. ograničeni opseg pretraživanja, precizno praćenje, ili brza akvizicija ciljeva. Ova je sposobnost vrlo važna jer pruža iznimnu radarsku fleksibilnost u slučaju kada je jedno od frekvencijskih područja angažirano zbog neke druge osjetljive zadaće, kao što je npr. slučaj kada AN/SPY-3 radar obavlja iluminaciju prilaznog supersoničnog cilja. DBR koristi tzv. COTS sustave za obavljanje nadzora i obradu signala. Višefunkcionalni, dual-band pretraživač (tracker) sastavljen je od lokalnog X-pretraživača, lokalnog S-pretraživača i centralnog pretraživača (trackera) koji povezuje podatke s obaju pretraživača i omogućava up-date podataka u realnom vremenu sa svakog od dva pretraživača. Pretraživač koji radi u X-band modalitetu, optimiziran je za inicijalne radne uvjete u kojima pruža potporu nadzora radarskog

Za realizaciju ove dodatne funkcionalnosti, DBR-u je dodana još jedna kratkodometna pretraživačka antena čija su očitanja integrirana u osnovnu funkcionalnost DBR-a i koja se odvijaju istodobno s drugim funkcionalnostima DBR-a. MFR se sastoji od tri aktivne antenske grupe, prijamno-selekcione opreme smještene iznad glavne palube te signalnih i podatkovnih procesora i podsustava smještenih ispod glavne palube. VSR ima sličnu arhitekturu sustava, s generatorom formiranja uskopojasnog radarskog snopa, konverzijsko-funkcijskim podsustavima (dva podsustava po svakoj anteni). Centralni kontroler (Resource Manager) integriran je u podatkovnom procesoru.

TESTIRANJA

Integracija i testiranje DBR sposobnosti bili su podijeljeni u dvije paralelne "linije" usmjerene na pojedine MFR i VSR komponente (uvazavajući da je razvoj SPY-3 radara započeo nešto ranije nego razvoj VSR). Razvojni ugovor za AN/SPY-3 koji je 1999. godine dodijeljen tvrtki Raytheon, rezultirao je proizvodnjom inženjerskog modela (EDM) koji je 2003. godine bio instaliran na ispitnom poligonu Wallops Island u Virginiji. Na tom je mjestu EDM model bio u potpunosti integriran i prvi je put ovaj sustav radio na punoj snazi emitiranja. Nakon kompletiranja temeljnog poligonskog (zemaljskog) testiranja tijekom 2005. godine, SPY-3 sustav bio je dostavljen u Port Hueneme u Californiji, gdje je bio

instaliran na tzv. samoobrambeni testni brod (SDTS - Self-Defence Test Ship), ustvari na bivši razarač USS Paul F. Foster (DD 964). EDM je završio svoje testiranje tijekom 2006., ali je ostao instaliran na SDTS-u sve do 2008. i bio je podvrgnut ispitivanjima unutar tzv. Self-Defence Systems programa. Žatim je ponovno bio prebačen natrag, na poligon u Wallops Islandu, gdje su otpočela ispitivanja poznatija kao DDG 1000 Wallops Island Engineering Test Center (WIETC) radi integracije DBR-a.

Što se tiče VSR-a, Raytheon je još 2006. uspješno integrirao EDM S-band radarski sklop s prijamnikom, eksčitatorom i signalno-procesorskom opremom za obradu podataka za VSR komponente DBR-a. VSR oprema je uspješno djelovala sa S-band opremom i pod nadzorom softverskog upravljačkog kontrolera radarskog snopa koji je dostavila tvrtka Lockheed Martin. EDM je bio instaliran u Surface Warfare Engenering centru u Port Huenemi u trećem tromjesečju 2007. godine. Nakon testnog razdoblja fokusiranog na hardverske karakteristike, uključujući i mjerjenja efektivne snage emitiranja te sistemske stabilnosti radarskog sustava. On je 2008. bio prebačen na ispitni poligon Wallops Island gdje je bio instaliran u WIETC i gdje je počela integracija u DBR, u zadnjem kvartalu 2009. godine.

Generalna revizija dizajna također je obavljena u završnom razdoblju 2009. godine. Taj je događaj, prema tvrdnjama iz tvrtke Raytheon, pokazao da je DBR, namijenjen za ugradnju na razarače klase DDG 1000 zadovoljio kritične operativne zahtjeve predviđene i za nosače zrakoplova klase Ford. Zbog svoje arhitekture i otvorenog dizajna, potrebne su tek samo manje preinake radi smještaja određenih elemenata opreme, što je prouzrokovano bitnom razlikom plovnih platformi DDG 1000 i CVN 78. Sljedeći važni događaj i prekretnica dogodio se u svibnju 2010., kada je tijekom testiranja na WIETC-u, DBR EDM bez problema detektirao i pratilo zračni cilj istodobno na obje, X i S frekvencije. Osim toga test je demonstrirao sposobnost sistemskog kontrolera za obavljanje automatskog preuzimanja i prebacivanje pokazivanja sa S-banda na X-band i obratno i to u vrlo preciznom modalitetu praćenja, ključnom obilježju radara i njihova zajedničkog "track- managera". ■

horizonta, dok je VSR optimiziran za zadaće i zahtjeve velikog prostornog pokrivanja i pretrage.

Prema navodima iz samog Raytheona, razvoj nadzora nad svakim od dvaju radara na razini formiranja radarskog snopa daje vrlo optimistične prognoze u optimalizaciji uporabe obaju frekventnih područja, maksimalizacije vremena uporabe radara te povećanju postotka uspješnih detekcija i uspješnih praćenja zračnih ciljeva. Čak što više, međusobna korelacija ovakvih mjera detekcije (s obzirom na primjenu centralnog pretraživača) osigurava puno precizniji stupanj praćenja ciljeva, minimalizira se eventualna "loša" praćenja i ujedno se u znatnoj mjeri reducira pojava, sumnja i osjetljivost na elektronički napad.

Za primjenu na nosaču letjelica CVN-78, DBR-u je dodatno namijenjeno da služi i kao kontrola zračnog prometa u provedbi zračnih operacija (VSR upravlja uzlijetanjem i zračnim prometom, dok MFR podržava operacije povratka i preciznog slijetanja na nosač).

Američka je mornarica naglasila da će softverski ute-mjene promjene biti provedene na SPY-3 MFR radaru, tako da će im se dodati funkcionalnost prostorne (volumenske) pretrage. To znači da će brod (svaka plovna jedinica) biti u mogućnosti optimizirati SPY-3 MFR, bilo za pretraživanje radarskog horizonta ili prostornu (volumensku) pretragu (iako je sposobnost pretraživanja radarskog horizonta prilično limitirana dok radar radi u modalitetu prostornog pretraživanja). Treba ipak naglasiti da je ostao na snazi plan da se nosač zrakoplova CVN-78 ipak opremi "punim paketom" dvofrekventnog DBR radara. Prvi od njih, predviđen je za dostavu tijekom fiskalne 2015. (FY15).

Ministarstvo obrane SAD-a namjerava provesti operativne prosudbe koji će uključivati naučene lekcije, omogućiti interoperabilnost, pročistiti tehničke zahtjeve, utjecati na komercijalne standarde

VOJNA TEHNIKA

UGOVORI ZA MOBILNE UREĐAJE

Implementacijski plan komercijalnih mobilnih uređaja, najavljen 16. veljače, pružat će okvir za dodjelu 600 000 mobilnih uređaja pripadnicima Ministarstva obrane SAD-a, od visoke političke razine, po cijeloj dubini, do taktičke razine.

Plan će se također fokusirati na unapređenje tri područja kritična za mobilnost: mobilne uređaje, bežičnu infrastrukturu i mobilne aplikacije. Plan se priprema kako bi osigurao da ta područja ostanu pouzdana, sigurna i dovoljno fleksibilna kako bi mogli

Opremit će se 600 000 korisnika mobilnih uređaja sigurnim povjerljivim i štićenim neklasificiranim mobilnim rješenjima koja omogućuju komercijalnim tehnologijama promovirati razvoj mobilnih aplikacija, kako bi unaprijedili funkcionalnost, cijenu i omogućili povećanu produktivnost

ostati u koraku s brzomijenajućom današnjom tehnologijom.

Opremit će se 600 000 korisnika mobilnih uređaja sigurnim povjerljivim i štićenim neklasificiranim mobilnim rješenjima koja omogućuju komercijalnim tehnologijama promovirati razvoj mobilnih aplikacija, kako bi unaprijedili funkcionalnost, cijenu i omogućili povećanu produktivnost.

Ministarstvo namjerava provesti operativne prosudbe koji će uključivati naučene lekcije, omogućiti

interoperabilnost, pročistiti tehničke zahtjeve, utjecati na komercijalne standarde, stvoriti operativnu efikasnost za mobilne korisnike Ministarstva obrane ići u korak s naporima združenog informativnog okružja.

Industrija će također morati otkriti kako će inkorporirati sigurnosne zahtjeve i uključiti elemente poput Federal Information Processing Standard 14-2 (vladini standard računalne sigurnosti uporabljen za akreditaciju komponenti kriptografskih baza, iden-

Pripremila Marina JURČIĆ

tifikacijskih komponenti za računalnu pristupnu karticu Ministarstva obrane) i mrežne operativne izvještajne strukture.

Potencijalni troškovi za program i vremenski okvir za implementaciju su dio izvornog procesa selekcije.

Ministarstvo obrane treba odabratи pobjednika ili pobjednike natječaja, do polovice 2013. godine a želi unaprijeditи uporabu mobilnih uređaja, bežične infrastrukture i mobilnih aplikacija. Više od deset poduzeća se odazvalo na inicijativu. ■

AMERIČKO MINISTARSTVO OBRANE OTVARA NATJEČAJ ZA RAZVOJ MOBILNE MREŽE MINISTARSTVA OBRANE I OPREMANJE RAZLIČITOG OSOBLJA MOBILnim UREĐAJIMA

Potencijalni troškovi za program i vremenski okvir za implementaciju su dio izvornog procesa selekcije. Ministarstvo obrane treba odabratи pobjednika ili pobjednike natječaja, do polovice 2013. godine a želi unaprijeditи uporabu mobilnih uređaja, bežične infrastrukture i mobilnih aplikacija. Više od deset poduzeća se odazvalo na inicijativu.

SVOJ U SVOME

Do vlastitog doma u jednom potezu!

Financiranje otkupa stanova u suradnji Sindicata djelatnika u vojsci i državnim službama i Wüstenrot stambene štedionice d.d.

Nudimo Vam realizaciju stambenog kredita uz **fiksnu kamatnu stopu 2,99–4,99 % cijelo vrijeme otplate kredita**, bez jamaca i depozita, te mogućnost prijevremene otplate kredita bez naknade!

 SINDIKAT DJELATNIKA U VOJSKI I DRŽAVNIM SLUŽBAMA

Izvor[®]
stambeni kredit

wuestenrot.hr - besplatni telefon 0800 200 500

wüstenrot

PODLISTAK

Pad križarskog grada Edese 1144. godine (vidi podlistak, HV 418) izazvao je strah i paniku u susjednoj križarskoj državi, Kraljevini Jeruzalem. Država se obratila za pomoć papi Eugenu III. Bulom od 1. prosinca 1145. papa je pozvao francuskog kralja Luja VII. da organizira i povede novi križarski pohod, koji danas nazivamo II. križarskim ratom. Kako bi dodatno animirala Lujeve podanike za odlazak u novi križarski rat, crkva preko svojih svećenika intenzivno propovijeda potrebu ponovnog "svetog rata". Pritom se osobito uvjerljivim, vatrenim propovijedima istaknuo opat Bernard od Clairvauxa. Iako je prvično papa namjeravao angažirati samo kralja Luja VII. i njegove vazale, opat Bernard prelazi u Njemačku i svojim govorima uzrokuje nepodijeljeno oduševljenje njemačkog pučanstva i vlastele za odlazak u pohod. U njemačkim je

NAKON II. KRIŽARSKOG RATA KOJIM SU NEUSPJEŠNO ŽELJELI Vratiti EDESU U SVOJE RUKE, KRIŽARI SU 1187. DOŽIVJELI JOŠ VEĆI ŠOK: GUBITAK JERUZALEMA. U PRVI JE PLAN IZBIO ISLAMSKI VOJSKOVOĐA SALADIN

**KRIŽARSKI
RATOVI**

NA

POVRATAK NA POČETAK

državama vjerski fanatizam uzeo toliko maha da na njihovu teritoriju počinje žestoki progon i pokolj Židova, koji su smatrani nevjernicima i više nego muslimani. Takva euforija pučanstva i plemstva potaknula je njemačkog kralja Konrada III. da se osobno stavi na čelo svoje vojske i uputi u križarski rat zajedno s francuskim "kolegom".

KRALJEVI U KONSTANTINOPOLU

Konrad je prikupio vojsku od oko 20 000 ratnika. Priklučili su mu se vazalni češki kralj Vladislav II. i poljski kralj Boleslav IV. sa svojim vitezovima. Konrad je krenuo krajem svibnja 1147. obalama Dunava prema Konstantinopolu u koji su stigli 10. rujna. Luj je sa svojom vojskom krenuo istim putem

Francuski slikar iz XV. stoljeća Jean Fouquet prilično je glamurozno zamišljaо ulazak kraljeva Luja VII. i Konrada III. u Konstantinopol (gore); Islamski vladar i vojskovoda Saladin bio je poštovan čak i među svojim kršćanskim protivnicima (slika gore na stranici desno); Kršćanski poraz u bitci kod Hattina (slika dolje na stranici desno) stvorio je preduvjetje za Saladinovo zauzimanje Jeruzalema

mjesec dana kasnije i u Konstantinopol stigao početkom listopada. Potrebno je naglasiti kako se križarima gotovo u cijelosti priključio crkveni red cistercita, koji su djelovali kao propovjednici i liječnici. Unatoč zajedničkoj ideji i ratnim ciljevima, odnos između križarskih kraljeva bili su, najblaže rečeno, iznimno zategnuti, pa se nisu mogli dogovoriti niti oko najelementarnijih stvari. Želeći prigrabiti svu slavu pobjednika u "svetom ratu" Konrad III. odvojio se sa svojom vojskom od francuske i uputio iz Nikeje 15. listopada. No nakon 10 dana teško je potučen od Selđuka u drugoj bitci kod Dorileje, pri čemu je izgubio gotovo 90% vojske. S ostacima ostataka svojih snaga povukao se u Nikeju i priključio vojsci Luja VII.

PROMAŠENA OPSADA

Križari su započeli pohod uz obalni dio Egejskog mora prema Jeruzalemu, međutim hodnja u zimskim uvjetima, uz neredovitu opskrbu, pokazala se iznimno teškom, unatoč velikoj bizantskoj pomoći. Nakon izvjesnog vremena Konrad III. se s pratnjom vraća u Konstantinopol, gdje se ukrcava na brodove i kreće za Palestinu, a Luj VII. sa svojim najužim plemstvom ukrcava se na brodove u Antalyji prepustajući svoju vojsku nižim zapovjednicima. Napuštena vojska s mukom se probijala kroz Ciliciju i u kasno proljeće, prepolovljena od gladi i hodnje u vrlo teškim uvjetima, došla u Antiohiju. Nakon kratkog odmora, ujedinjene snage križara i Kraljevine Jeruzalem

Marinko OGOREC

uputile su se prema Damasku i započele njegovu opsadu u srpnju 1148. Međutim svi su križarski napadi odbijeni uz velike gubitke. Međusobna netrpeljivost križarskih vođa je nakon početnih neuspjeha došla do punog izražaja, što je rezultiralo njihovim povratkom u Jeruzalem, pri čemu su na putu neprekidno trpjeli velike gubitke od iznenadnih muslimanskih napada i zasjeda. Tijekom rujna Konrad III. se s ostacima svojih snaga vratio u Njemačku preko Soluna i Konstantinopola, a iduće godine i Luj VII. u Francusku preko Sicilije, čime je II. križarski rat bio završen.

NUREDDINOVU USPJEŠI

Nakon propasti II. križarskog pohoda jača samopouzdanje islamskih vođa. Među njima posebno veliko uvažavanje ima pobjednik nad križarima Mahmud Nur ad-Din, u povijesti poznatiji kao Nureddin. Nakon poraza

križara kod Damaska, Nureddin je 1149. potukao snage antiohijskog kneza Raymonda od Poitiersa u bitki kod Inaba, zauzeo Inab, a zatim Harim i utvrdu Famiya. Nakon toga postupno zauzima sve utvrde Kneževine Edese, ali i tvrđave Seldžuka. U potpunosti ovladava Sirijom nakon zauzimanja Damaska, te započinje ujedinjavanje muslimana na zajedničkim religioznim temeljima, vrlo slično modelu koji je Katolička crkva primjenila u španjolskoj reconquisti i s jedinstvenim ciljem – istjerati križare s bliskoistočnog prostora. Muslimansko pučanstvo među križarima sve više dobiva zajednički naziv – Saraceni. Kada je započeo raspad fatimidskog kalifata u Egiptu, Nureddin je vojno intervenirao, došao u sukob s križarima koji su iz Kraljevine Jeruzalem isto tako pokušali intervenirati u Egiptu, pa na kraju potpuno zauzeo Egitap.

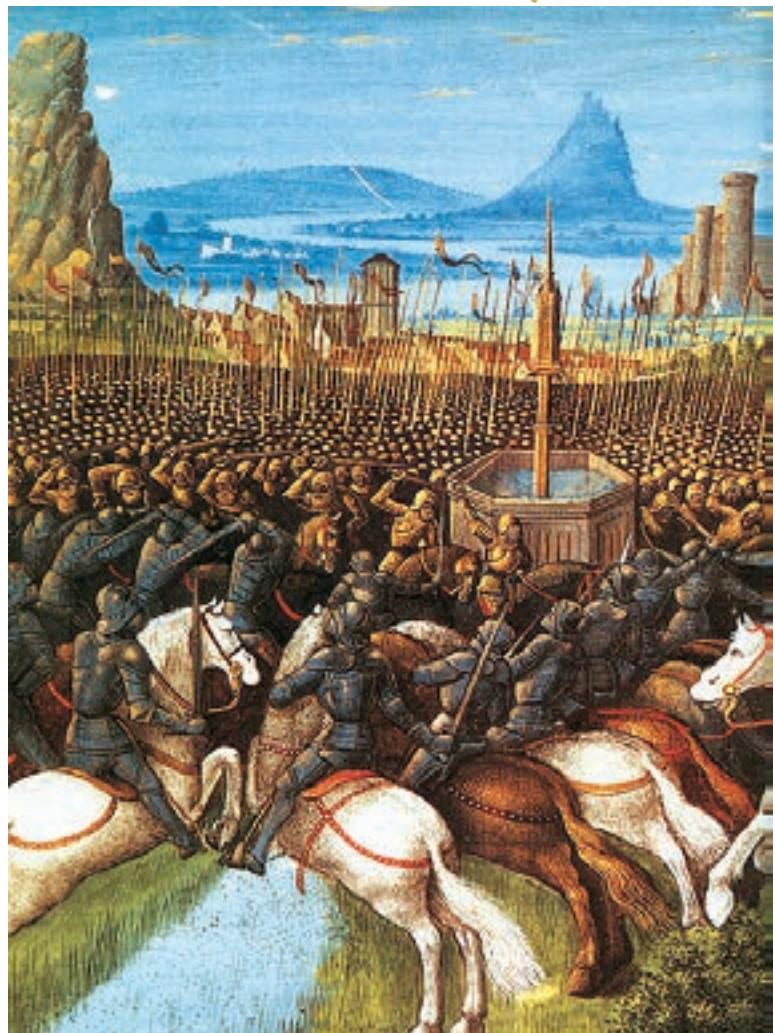
SALADIN - ISLAMSKI JUNAK

Nureddinovu ideju panmuslimanskog jedinstva i teritorijalno naslijede preuzeo je njegov istaknuti vojskovođa i visoki dvorski dužnosnik Salāh ad-Dīn Yūsuf ibn Ayyūb, koji će kasnije postati poznatiji kao sultan Saladin. Nakon što se proglašio sultanom Sirije i Egipta, pomirio se s muslimanskim ratničkom sektom asasina koji su do tada podržavali križare, te započeo pripreme za pohod na Jeruzalem.

Kraljevinu Jeruzalem je u to vrijeme branilo 2 000 – 3 000 europskih vitezova, oko 5 000 profesionalnih, dobro naoružanih pješaka seržana i veći broj turkopula, lakih konjanika iz redova domaćih kršćana ili pokrštenih muslimana. No ta se država velikim dijelom oslanjala na pomoć i snagu Bizantskog Carstva. Loše za nju, teškim porazom Bizantinaca od Seldžuka u bitki kod utvrde Myriokefala 17. rujna 1176. ta je pomoć izostala. Osim toga, Kraljevinu Jeruzalem razarao je dinastijski sukob između Baldwina IV. i njegove majke koja je nastojala zadрžati vlast kao regentica, što je završilo građanskim ratom u kojem je pobijedio Balwin. Nakon poraza Bizanta javljaju se i velike nesuglasice i podijeljenost među križarima u Jeruzalemu – domaće plemstvo i red Ivanovaca zalagali su se za mir i sporazum s muslimanskim vođama, a templari i novodošli plemiči iz Europe tražili su znatno agresivniji pristup. Među radikalima posebno se isticao gospodar Transjordanije Renaud od Chatillona, koji je organizirao piratski pohod na Crvenom moru. Renaudovu piratsku flotu u konačnici je uništilo Saladinov brat, međutim upad križara u luke islamskih svetišta Meke i Medine revoltirao je muslimansko pučanstvo i dodatno ga ujedinio u borbi protiv križara.

GUBITAK JERUZALEMA

Uočivši povoljnju priliku Saladin je započeo veliki pohod na Kraljevinu Jeruzalem, koji je doveo do odlučujuće bitke kod Hattina 4. srpnja 1187. i teškog poraza križara. Nakon što su prešle rijeku Jordan, Saladinove snage započele su opsadu grada Tiberiasa na što je reagirao tadašnji jeruzalemski kralj Guy od Lusignana prikupivši vojsku od oko 36 000 vojnika (što se smatra najvećim snagama koje je Kraljevina Jeruzalem ikada mobilizirala) i krenuvši Saladinu ususret. Kako su se odlučili krenuti u debllokadu Tiberiasa, križari su izvršili složenu hodnju po vrlo teškom vremenu, zbog čega su u područje Hattina došli potpuno premorenici. Nakon uspostave tabora zanoćili su, da bi se ujutro našli potpuno opkoljeni Saladinovim snagama, koje su započele snažni napad u samu zoru. Križari su pretrpjeli velike gubitke, nakon čega su Saladinove snage nesmetano osvojile Jeruzalem i veći dio Palestine, pa je Kraljevina Jeruzalem prestala postojati. U rukama križara ostali su samo Antiohija, Tripoli, luka Sant Simeon te utvrde Marqab, Krak des Chevaliers i Tortosa. ■

DOMOVINSKI RAT

dr. sc. Ante NAZOR, ravnatelj Centra

Općenito u isto vrijeme s "organizacijsko-formacijskom dogradnjom" JNA prema planu "Jedinstvo-3", koji se u 5. vojnoj oblasti JNA provodilo od sredine svibnja 1990. (o tome je bilo riječi u prethodnim brojevima *Hrvatskog vojnika*), vodstvo JNA je svoju suzdržanost prema novoizabranoj vlasti u Hrvatskoj pokazivalo i slanjem "naputaka" postrojbama o tome kako se "pripadnici Oružanih snaga moraju ponašati i s kim surađivati u novim

izvan službe, uz dopuštenje za njegovu uporabu ako na to budu primorani (u skladu s točkama 5 i 6 Pravila službe OS, kojima su regulirani nošenje i uporaba oružja). Naravno poduzimanje određenih mjeru radi sigurnosti svojih vojnika razumljiva je i potrebna aktivnost svakog opreznog zapovjedništva, no prenaglašena zabrinutost za sigurnost svojih vojnika, kakvu je pokazalo vodstvo JNA, i donošenje ovakvih naputaka, imalo je za cilj i stvaranje psihoze

Napad na vojna lica i objekte unutrašnji neprijatelj već više godina izvodi prema planovima usmerenim protiv JNA. U poslednje vreme ovi napadi su sve intenzivniji i organizovani. Radi što efikasnijeg suprotstavljanja i suzbijanja ovih napada, a u skladu sa Naredbenjem SSNO str. pov. br. 1271-1 od 09. 07. 1990. godine

N A R E Đ U J E M

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

POKUŠAJ UVODENJA STANJA U

**"MERE ZA SUZBIJANJE NAPADA NA VOJNA LICA I OBJEKTE JNA",
SRPANJ 1990.**

političkim odnosima". Jedan od takvih naputaka, koji je "Komanda 13. korpusa dostavila 35. partizanskoj diviziji" 16. srpnja 1990., već je objavljen u *Hrvatskom vojniku*. No istoga je dana "Komanda 5. vojne oblasti" podređenim postrojbama послала zapovijed o mjerama koje trebaju primijeniti za suzbijanje napada na vojna lica i vojne objekte. Zapovijed je potpisao "komandant, general-pukovnik Konrad Kolšek". Sadržaj spomenute zapovijedi pokazuje da se "Komanda 5. vojne oblasti" ozbiljno pripremala za moguće napade na pripadnike i objekte JNA u Hrvatskoj. U okolini pojedinih garnizona pojačane su ophodnje, vojnici su dobili popis objekata u gradu u koje nisu smjeli zalaziti, u grad su puštani u grupama, uz pratnju vojnika koji su poznavali borilačke vještine, a u redovitoj obuci vojnika intenzivirano je vježbanje borilačkih vještina, posebno za obranu od napada "hladnim" oružjem. Da je vodstvo JNA tadašnju situaciju smatralo vrlo ozbilnjom, jasno se očituje i u odobrenju da, prema potrebi, zapovjednici ranga puka (brigade) i višeg ranga mogu narediti nošenje osobnog naoružanja i

ugroženosti pripadnika JNA, kako bi se kod njih stvorilo mišljenje da su okruženi neprijateljski raspoloženim narodom, od kojeg se trebaju braniti, odnosno protiv kojega se treba boriti. Uz nametanje osjećaja ugroženosti, koji je trebao pridonijeti homogenizaciji JNA, pripadnike raznih naroda koji su tada bili u JNA, pokušalo se motivirati za borbu navodeći da je glavni cilj te borbe očuvanje Jugoslavije, o čemu je također bilo riječi u prethodnim brojevima *Hrvatskog vojnika*. Međutim upravo su postupci hrvatskih građana i vlasti nakon početka agresije JNA na Hrvatsku u ljeto 1991., koji su zbrinuli i svojim kućama poslali na stotine pripadnika JNA prebjeglih iz vojarni diljem Hrvatske, bez obzira na njihovu nacionalnost i republiku u kojoj su imali prebivalište, pokazali da Hrvati nisu bili neprijateljski raspoloženi prema vojnicima JNA, nego prema njihovu zapovjedništvu, koje je otvoreno podržalo novi velikosrpski projekt i započelo agresiju na Hrvatsku.

Predmet: Mere za suzbijanje napada na vojna lica i objekte - imovinu

1.- Svi napadi na vojna lica i objekte moraju se energično odbiti. Pri tome preduzimanjem svih raspoloživih i dozvoljenih mera i sredstava treba nastojati da se napad spreči, aako se u tome ne uspe, u odbrani objekata i samoodbrani vojna lica moraju onesposobiti napadača.

U vezi sa prethodnim stavom, vojna lica u službi ili van nje, dužna su izbegavati sukobe, provociranja i druge konfliktne situacije i ni u kom slučaju ne smiju biti uzročnik sukoba, vodeći pri tome računa o ugledu i dostoanstvu JNA i njenih pripadnika.

2.- Radi pune zaštite vojnih objekata nadležne starešine će u skladu sa odredbama Glave V Pravila službe OS ponovo proceniti ugroženost svih objekata iz svoje nadležnosti. U skladu sa stepenom njihove ugroženosti, kroz posebne dužnosti stražara, patrola, zaseda, grupe za intervenciju i dr. maksimalno zaoštiti i precizirati njihove postupke u slučaju svih oblika nasrtanja na objekat, posebno kod upotrebe vatrenog oružja, hemijskih sredstava i službenih pasa. Postupke odbrane i samozaštite detaljno razra-

đivati u skladu sa prethodnim stavom i za sve pokrete jedinica i njihov boravak van kasarni - vojnih objekata, a naročito za manje sastave, pojedinačna transportna sredstva, kurire i sl. Po potrebi, komandanti ranga puka (brigade) i višeg mogu narediti nošenje ličnog naoružanja i van službe, u skladu sa tačkom 5. Pravila službe OS.

Komandanti, odnosno lica koja oni odrede, redovno će kontrolisati realizaciju naređenih mera.

Prema vojnim starešinama koji nisu preduzeli mere za obezbeđenje naređenja i adekvatne zaštite i odbrane vojnih lica i objekata, u duhu ovog naređenja, preduzimati disciplinske i kričiće mere.

policije i milicije kako bi one u što kraćem roku stigle na mesto napada. U garnizonima u kojima nema jedinica vojne policije određivati patrole iz sastava drugih jedinica.

Nezavisno od ovih zajedničkih planova komande garnizona i jedinica JNA izradiće iste takve planove za angažovanje samo organa vojne policije i ostalih jedinica, koje primenjivati kada je nemoguće angažovanje organa milicije pri napadu na grupu ili pojedince vojna lica, bez obzira da li su ona u službi ili van nje. U okviru ove mere svako vojno lice dužno je pružiti pomoć drugom vojnom licu ako je ovo napadnuto.

6.- Patrole i kontrolni organi koje se upućuju u grad, posebno u vreme izlaska vojnika - pitoma-

gulativa o posebnim ovlašćenjima vojnih lica u vezi nošenja i upotrebe vatrenog oružja i preduzimanja mera kojima se otklanja opasnost od napada na život ljudi i imovinu.

10.- Sa ovim naređenjem, na podešan način, u celini ili izvodno, upoznati sva aktivna vojna lica, uz potpis.

Komande Korpusa i Komande samostalnih pukova - brigada detaljnije će svojim naređenjima regulirati mere i postupke potčinjenih jedinica - ustanova, kao i obim i način upoznavanja vojničkog sastava - uz pouku.

11.-Sva dosadašnja naređenja Komande 5. i 9. A i Komande 5. VO kojima su regulisana ova

IJA IZVANREDNOG HRVATSKU

3.- Na svim nivoima rukovođenja i komandovanja redovno vršiti procene bezbednosno-političke situacije u zoni svoje odgovornosti, a posebno svih planiranih skupova, proslava i ostalih manifestacija kulturno-zabavnog i sportskog karaktera. Ukoliko se proceni da one imaju neprijateljsku pozadinu ili bi na njima moglo doći do nereda sa težim posledicama po bezbednost ljudi, zabraniti prisustvo vojničkog sastava na njima i za njih ne određivati patrolu vojne policije, a po potrebi vojničkom sastavu zabraniti i izlazak u grad.

U svim garnizonima stalno kontrolisati sprovođenje naređenja o utvrđivanju javnih objekata (kafane, lokali, disco klubovi i sl.) u kojima je zabranjen boravak vojnih lica.

4.- Organi bezbednosti u 5. VO pratite stanje na terenu i ukazivati na postojanje i pojavu novih zona - javnih objekata u kojima može doći do provokacija i napada na vojna lica.

5.- U garnizonima u kojima češće dolazi do ovih pojava ili se one mogu očekivati, zajedno sa SUP-om sačinili zajednički plan angažovanja patrola vojne policije i milicije. Patrole angažovati u široj i užoj zoni garnizona, s tim da odabrani pojedinci iz sastava vojne policije mogu biti u civilnom odelu. Sem propisanim sredstvima, patrole opremiti sredstvima veze radi pozivanja patrola vojne

ca van kruga kasarne, čim primete ili saznaju za sukob ili napad na vojna lica, najkraćim putem (toki-voki) izveštavaju dežurnog garnizona koji u skladu sa posebnim dužnostima preduzima potrebne mere.

7.- Kada se proceni da postoji pojačana mogućnost napada na vojna lica, posebno vojnika i pitomaca, njihov redovan izlazak u grad organizovati po grupama tako da u svakoj grupi budu 2-3 vojnika - pitomaca osposobljena za primenu borilačkih veština.

Da bi se prethodni stav u potpunosti realizovao, u procesu redovne obuke i vaspitanja (predmet "Fizičko vežbanje") intenzivirati obuku vojnika, pitomaca i mlađih starešina u borilačkim veština, posebno za odbranu od napada hladnim oružjem i sl.

U slučaju da je vojno lice, u duhu tačke 1. ovog naređenja, prinuđeno da upotribe vatreno oružje, postupiće u skladu sa odredbama tačke 6. Pravila službe OS kojom je regulisana upotreba oružja pri obavljanju službe.

8.- Najmanje jednom mesečno, a po potrebi i češće, analizirati sprovođenje planiranih mera i njihovu efikasnost. Po mogućnosti, analize vršiti zajedno sa organima DPZ (društveno-političke zajednice, op. a.).

9.- U prilogu ovog naređenja dat je pregled re-

pitanja stavlja se van snage, ista komisijska uništiti.

12.- Ovo naređenje uložiti u zbirku propisa za sprečavanje vanrednih događaja, u grupu 11 (ostali v/d.).

Možda se izravno ne odnosi na donošenje navedene zapovijedi, ali zbog važnosti razumijevanja povjesnog konteksta u kojem je donesena, nije na odmet spomenuti da je neposredno prije (8. srpnja 1990.) u Vršcu (Srbija), na mitingu u organizaciji Srpskog pokreta obnove, njegov čelnik Vuk Drašković održao protuhrvatski govor u kojem je naveden niz netočnih podataka. Između ostalog je rekao: "Moramo biti spremni za događaje u Hrvatskoj, gdje su već počeli da pale, ruše, da kolju Srbe!"

Predsjednik izvršnog odbora Srpskog pokreta obnove Milan Komnenić pozvao je tada Slobodana Miloševića, predsjednika Srbije, "da stane na međan Tuđmanu, a ako tako bude, SPO će biti desno krilo Miloševića u borbi protiv Tuđmana i Račana". SPO je sa skupa u Vršcu uputio zahtjev predsjedniku Srbije da "ozbiljno zakorači preko Drine, jer Srbija nije od Horgoša do Dragaša, nego svuda gdje su srpske jame, tamo gdje je prolivena srpska krv" (Kronologija rata, Hrvatska – Bosna i Hercegovina 1989.-1998., Zagreb, 1998., str. 27).

50. obljetnica australiske specijalne postrojbe SAS na marki iz 2007.

Austrijska poštanska marka poništena žigom vojne pošte (njem. Feldpost) na Golan-skoj visoravni

FILATELIJA

Motiv razglednice s Golanske visoravni (UNDOF)

MARKE

NA VOJNIČKIM PISMIMA

Malo je poznato da je u Australiji, početkom 19. stoljeća, visina poštarine ovisila i o pošiljaljelu. Tako su primatelji vojničkih pisama plaćali četiri, odnosno osam puta manju poštarinu u odnosu na druge primatelje. I danas su vojnici privilegirani kada je riječ o slanju pošiljaka iz vojnih i mirovnih misija diljem svijeta

Ivo AŠČIĆ

Prije izuma poštanske marke 1840. kao sredstva plaćanja poštanskih usluga unaprijed, poštarinu su plaćali najčešće primatelji pošiljaka. Ona je ovisila o različitim faktorima kao što su udaljenost na koju se prenosila pošiljka i njezina težina. Malo je poznato da je u Australiji, početkom 19. stoljeća, visina poštarine ovisila i o pošiljaljelu. Tako su primatelji vojničkih pisama plaćali četiri, odnosno osam puta manju poštarinu u odnosu na druge primatelje. Cijena je ovisila o tome je li riječ o pismima iz Australije ili onima poslanim iz prekomorskih zemalja. Primatelji pošiljaka o prispjeću njihovih pisama obavještavani su putem lokalnih novina. Pošiljke su preuzimali u poštanskom uredu.

I danas su vojnici privilegirani kada je riječ o slanju pošiljaka iz vojnih i mirovnih misija diljem svijeta. Naime u svakoj se većoj misiji nalazi vojna pošta nositeljice određene zone odgovornosti, iz koje se mogu slati pošiljke kao što su primjerice pisma i razglednice, po cijeni poštarine za unutarnji poštanski promet te zemlje. Tako je npr. hrvatski vojnik poštarinu za razglednicu koju je poslao u Hrvatsku s Golanske visoravni platio kao da je riječ o razglednici koja se šalje između dva mjesta na području Austrije. Isto se odnosi i na pošiljke iz NATO-ove misije u Afganistanu gdje se pošiljke otpremaju putem njemačke (njem. Feldpost), američke (engl. Military Post) ili neke druge vojne pošte, ovisno o zemlji nositeljici određene zone odgovornosti. Poštarina je identična onoj za

Jedan od načina plaćanja poštarine u NATO-ovoј misiji u Afganistanu su njemačke poštanske marke koje se koriste u vojnoj pošti (Feldpost)

"Vojnički" pozdrav putem razglednice iz misije ISAF (Afganistan) do Hrvatske u prosjeku putuje 15-ak dana

unutarnji promet bez obzira u koju se državu šalje pošiljka.

Na pošiljke se stavljaju poštanske marke zemlje nositeljice određene zone odgovornosti pa se one poništavaju žigom vojne pošte. Tako se pripremljena pošiljka otprema najbržim vezama prema zemlji pod čijim je nadzorom vojna pošta a dalje redovitim poštanskim tokovima prema svojim primateljima u zemlji i inozemstvu.

Marke s poništenim žigom vojne pošte (Feldpost, Military Post, i dr.) posebno se cijene kod filatelisti. Glavni je razlog što takvi žigovi nisu u masovnoj uporabi i svjedoče o načočnosti različitih vojnih postrojbi na određenom teritoriju.

"1700. obljetnica bitke na milvijskom mostu" prikazana je na vatikanskoj marki iz 2012. godine, izdanoj u bloku kao zajedničko izdanje s Italijom

ekologije, zemljopisa i povijesti iznova uče o sadašnjosti i prošlosti Svetе Stolice ali i o drugim zemljama i kulturama iz cijelog svijeta. Svjetska poštanska unija smatra je jednom od najboljih u svijetu. Rijetki su filatelisti koji ne skupljaju poštanske marke koje izdaje Vatikanska pošta. Zanimljivost iz područja filatelije veže se za ljeto 1981. Pedantna služba Vatikanske pošte pustila je u promet prigodne poštanske marke s likom pape Ivana Pavla II., ali je neki pažljivi kolezionar uočio da na reprodukciji marke od 200 lira Papi nedostaje desna ruka kojom udjeljuje blagoslov. Nije prošlo ni sat

vremena otkako je marka stavljena u prodaju, iz Vatikanske je pošte povućena, a samo su rijetki kupci uspjeli tako nabaviti raritet koji se posebno cijeni. Pogreška se dogodila zbog nekih naknadnih zahvata u tisku, pa je ubrzo uklonjena i u prodaju puštena "nova" poštanska marka.

Primjer marke s pogreškom koja je pobudila svjetsku filateličku pozornost je poštanska marka iz 1854. godine. Izdana je u Indiji u obliku osmerokuta s preokrenutim portretom engleske kraljice Viktorije. Među prvim je markama u svijetu koja je tiskana u boji. Marka je početkom ove godine prodana za gotovo 70 tisuća funti. ■

INAJBOLJI GRIJEŠE

Jedna od najrepresentativnijih poštanskih uprava je Vatikanska pošta koja ostvaruje značajan izvor prihoda za državu upravo od filatelije. Redovito izdaje poštanske marke od 1929. godine, odnosno od potpisivanja Lateranskog ugovora kojim se jamči neovisnost Svetе Stolice. Papinska država je također u određenom razdoblju, u drugoj polovici 19. stoljeća, izdavala poštanske marke. Različite teme na vatikanskim poštanskim markama od umjetnosti, kulture,

Prema tipizaciji zastava pripada prije-laznom tipu jednobojsnih zastava koje uz znak sadržavaju i dodatne elemente, podtipu sa zastavom u uglu. Zabilježene su samo dvije takve zastave (uz ovu riječ je i o zastavi 144. brigade Sesvete)

Jozefinske VOJNE ZASTAVE

Uz mnoge promjene koje je Josip II. uveo u Monarhiji, grb s terezijanskih zastava koji je bio prilično jednostavan (raskoljen u ugarski i češki dio s austrijskim štiticem u sredini), postaje vrlo složen heraldički grb sastavljen od 12 polja (od kojih su neka i dodatno raskoljena), koja prikazuju nasljedne zemlje habsburške dinastije

dr.sc. Željko HEIMER

Zastava požeških strijelaca (Leibfahne), početak XIX. st. (iz zbirke Hrvatskog povijesnog muzeja, Inv. br. HPM/PMH 1630)

Zastave pješačkih i konjaničkih pukovnija kakve je uvela Marija Terezija zadržale su se načelno sve do kraja Prvog svjetskog rata odnosno sve dok je Monarhija postojala. Naravno, tijekom ta gotovo dva stoljeća habsburška je država prolazila mnoge promjene, teritorijalne i organizacijske, koje su se odražavale i na pojedinostima u zastavama. Te su se razlike najočitije iskazivale u grbovima oslikanim na prsim crnoga orla. Kad je Leopold II. godine 1790. preuzeo tron, donio je odluku da se zbog štednje nastavljaju koristiti ranije zastave, a pre-rana smrt 1792. nije mu dala priliku da doneše odluku o eventualno drugačijem liku koji bi uključivao njegove simbole. Naslijedio ga je Franjo II. koji je na jozefinskim zastavama minimalnom intervencijom da naslikati crticu preko inicijala J i dobio svoje inicijale F. II.

No, da su se propisi o izgledu zastava prilično fleksibilno provodili još u to vrijeme, svjedoči sačuvana zastava požeških strijelaca s početka XIX. st. kad je propis Josipa II. iz 1781. godine (s dodanom "criticom" Franje II.) još bio na snazi. Ipak, pukovnijska zastava koju je Marija Terezija Napuljska, supruga Franje II., darovala toj postrojbi, umjesto složenog heraldičkog štita na prsim orla prikazuje jednostavno štit Kraljevine Slavonije. Na aversu je uz propisani prikaz dodan natpis "Pro Deo Rege et Patria" (Za Boga, kralja i domovinu), a flamule uz obrub su obojene, umjesto u dinastičkim bojama crno-žuto-crveno-bijelo, u bojama koje se temelje na prikazanom slavonskom grbu naizmjenično zlatno-plavo-srebrno-crveno.

Zastave pješačkih pukovnija bile su prilično velikih dimenzija, propisane veličine 140×180 cm. Takve su zastave nedvojbeno tražile znatnu snagu zastavnika koji je njome rukovao. No, dimenzije su morale biti velike da bi se zastava mogla dobro uočiti na bojnom polju. Tijekom XVII. st. dimenzije vojnih zastava u Europi nerijetko su dosezale i više 2,5 metra. S druge strane, treba imati na umu da su zastavnici u pravilu bili vrlo mladi časnici, nerijetko zapravo dječaci između 14 i 17 godina, i nije neuobičajeno da su zabilježeni slučajevi u kojima ih je iznenadan zamah vjetra srušio na zemlju zajedno sa zastavom.

Smanjivanje vojnih zastava na prihvatljivije dimenzije u XVIII. i XIX. st. rezultiralo je "smanjenim

učinkom na paradi". Dok su drugdje taj "nedostatak" rješavali dodavanjem ukrasnih resa uz rubove, u zemljama pod habsburškim utjecajem nađeno je drugačije, karakteristično i učinkovito rješenje: uvođenje "flamula", plamičaka – niza trokutastih, najčešće valovitih, polja uz rubove zastave. Stoga vojne zastave tog razdoblja na našim područjima uglavnom nemaju rese, nego taj uzorak (na mađarskom zvan i farkasfogak – vučji zubi), koji ne samo da je dekorativan, nego ima i heraldičko, a time i simbolično značenje – iz njega se iščitavaju nacionalne (odnosno zemaljske) boje – iz kojih će se sredinom XIX. st. razviti nacionalne trobojnice koje narodi nekadašnje Monarhije i danas koriste.

ZAPOVJEDNIŠTVA ZP-a OSIJEK

Zastava Zapovjedništva Zbornog područja Osijek zelena je zastava netipičnog izgleda sa znakom u sredini, dodatnim tekstom oko njega te hrvatskom zastavom u uglu. U sredini zastave nalazi se središnji dio znaka Zapovjedništva – zlatno obrubljeni bijeli disk s prikazom kune. Kuna je prikazana vrlo karakteristično, različito od njezine tradicionalne stilizacije u slavonskom grbu, u obrambenom položaju, gotovo stripovskog stila crteža, karakterističnog za početak Domovinskog rata, koji joj daje iznimno veliku prepoznatljivost. U uglu je ušivena zlatno obrubljena zastava Republike Hrvatske, a u njezinu je nastavku ispisano u dva reda "ZBORNO PODRUČJE OSIJEK" te u dnu, ispod znaka u sredini "ZAPOVJEDNIŠTVO". Natpisu su izvedeni zlatnožutim ušivenim aplikacijama vrlo karakterističnom neobičnom tipografijom. Naličje zastave prikazuje

Zastava pješačke pukovnije (Regimenterafahne) prema propisu Josipa II. iz 1781. godine

identične elemente jednako raspoređene – tako da se hrvatska zastava nalazi u uglu slobodnog kraja zastave.

Zastava je izrađena 1993. godine u radionici Vlatka Matića iz Zagreba.

Zapovjedništvo ZP-a Osijek koristilo je 1993. godine nadlaktičnu oznaku koja je u bijelom disku s kunom uključivala i šestokraku Marsovu zvijezdu, oba elementa iz povijesnog slavonskog grba. Oznaka je bila u obliku crnog štita obrubljenog zlatnim tropletom, s diskom u dnu, natpisom "ZAPOVJEDNIŠTVO", iznad njega sitnim slovima lijevo "HV", a desno "RH" te "ZBORNO PODRUČJE OSIJEK" ispod diska u luku te sa zastavom Republike Hrvatske u zaglavljiju štita.

Iako kronologija nije utvrđena, čini se da je moguće da je znak nastao nakon zastave. Prikaz nacionalne zastave u uglu ustaljena je i stara veksiološka praksa, najpoznatija po pomorskim zastavama britanskog tipa. (Tako je i na mnogim nacionalnim zastavama koje su iz njih razvijene, poput primjerice zastave Australije.) U ugao uz kopljje, tzv. kanton, postavlja se zastava nadređene razine s obzirom na to da se on smatra najčasnijim mjestom na zastavi jer se najbolje vidi

i kad se zastava vije u bilo kojem položaju. Zastava se čuva u zbirci zastava Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, veličine je 100×200 cm, s tri strane obrubljena žutim pozamantenskim resama oko 7 cm duljine. Zastavni je rukav dobiven posuvravljanjem zelenog zastavnog polja. Kad su 2006. izrađivane replike zastava povodom 15. godišnjice OS RH, za Zapovjedništvo ZP-a Osijek izrađena je drugačija zastava, crvene boje polja s cijelovitim nadlaktičnim znakom u sredini. Zapovjedništvo ZP-a Osijek osnovano je u veljači 1993. godine. Postrojbe ZP-a Osijek sudjeluju u akcijama ili operacijama Maslenica i Oluja nakon koje ZP dobiva zadaće razdvajanja snaga, demobilizacije i mirne reintegracije istočnih dijelova Hrvatske - Hrvatskog Podunavlja u ustavnopravni perek RH. Preustrojem OS RH od 15. ožujka 1996. godine ZP Osijek preustrojen je u II. zbornu područje OS RH - Đakovo. ■

MULTIMEDIJA

Papirnata USB memorija - postanimo ekološki osvješteni

GIGS.2.GO projekt je zamišljen tako da se napravi ekološki prihvatljiv(iji) i jeftiniji USB flash drive, koji dolazi u paketićima po četiri komada povezanih kartonom, a veličine su kreditne kartice. Sličnom idejom se već ranije koristio studio Art. Lebedev, no njihovo rješenje je u začetku bilo skuplje zbog samog kapaciteta memorije (4-16GB). Svaki štapić GIGS.2.GO je kapaciteta tek 1GB, što bi trebalo biti dovoljno za pohranu i razmjenu dokumenata i fotografija u uredskim ili studentskim okruženjima. *Tear-and-Share* koji donose ovi štapići u praksi bi mogao funkcionirati, iako valja imati na umu da ovaj proizvod nije namijenjen bacanju u smeće nakon uporabe. Dok je papirnati omotač napravljen od recikliranog papira, sama elektronika je

daleko od toga – zbog ograničenja današnje tehnologije, kako navode autori ovog rada. Nespretnim odabirom riječi, internetom su počeli kolati tekstovi kako je riječ o USB stickovima za jednokratnu uporabu (*disposable*), a autori su od tada odlučili promjeniti nekoliko riječi u opisu proizvoda.

Naravno nema nikakvog razloga prestati koristiti GIGS.2.GO za pohranu podataka jer je oblikovana papirnata pulpa koja okružuje elektroniku dovoljno otporna barem za neko vrijeme.

Velike promjene u Appleovu iOS-u

Tvrtka Apple zagrijava se za ovogodišnje predstavljanje svim novih iUredaja, pa tako i novog operativnog sustava iOS 7 koji - kasni. Kako je vrijeme za nove uređaje, tako je u pripremi i novi iOS 7. Popularan i dugo priželjkivan novi operativni sustav kasnit će zbog nekoliko ključnih faktora. Novi voditelj na projektu iOS-a je Jony Ive,

koji je bio vodeća osoba dizajna u Appleu. Jedan od ključnih ljudi za razvoj softvera, Scott

Forstall, prethodne je godine napustio Apple što je dovelo do poprilične zbrke. Ozbiljnost promjene u novom iOS-u svjedoči i podatak kako su inženjeri povučeni s detaljnog razvoja računalnog softvera OS X 10.9 kako bi radili upravo na Appleovoj mobilnoj uzdanici (što zapravo i potvrđuje nedavne glasine kako developerski timo-

vi rade zajedno) ali i to da su u Appleu jako zadovoljni radom koji je Ive napravio do sada. Tajnost je na najvišoj razini ikad, čemu svjedoči i uporaba posebnih polarizatora na ekranima iUredaja tako da znatiželjne oči sa strane ne mogu vidjeti detalje. Što Apple spremila trebalo bi postati jasno u mjesecima koji slijede.

MOBILNE APLIKACIJE

Nadgledajte stanje svog iPhonea

Još jedna u nizu aplikacija za nadgledanje nekih od informacija vašeg iPhonea, System Util Dashboard, je zanimljiva, korisna i besplatna. System Util Dashboard koristi jednostavno vizualno i ugodno sučelje kako bi prikazalo iskorištenost interne memorije, ram memorije, povezivosti, procesa koji rade u pozadini, rad procesora kao i stanje baterije. Iako smo se već susretali sa sličnim aplikacijama, ova koristi nekoliko prikaza informacija koji korisnik

personalizira prema svojim potrebama. Prilikom provjere svakog od stanja uređaja, primjerice stanja memorije, osim podataka o iskorištenosti na dnu ekrana pojavljuju se preporuke kako bolje optimizirati uređaj i prilagoditi postavke za oslobođanje memorije. Možda niste znali, ovaj program će vas o tome obavijestiti, da baterija koja pokazuje 100% napunjenoosti nije potpuno iskoristila svoj maksimalni kapacitet. Odaberete li u izborniku,

moguće je uključiti alarm koji se aktivira dok baterija prikazuje 100% i drugi alarm koji se aktivira kada je baterija zaista napu-

njena do maksimalnog kapaciteta. Svakako zanimljiva besplatna aplikacija koja će vam pomoći kako bi iPhone bolje radio.

Pripremio Ivan HORVAT

Štedljivi Philips monitozi

U skladu s načelima odgovornog poslovanja, licencirani brand partner za Philips monitore tvrtka MMD, želi pomoći potrošačima smanjiti troškove utrošene energije, ali i da korištenje postojećih energetskih izvora bude održivo. Zbog toga su predstavljeni i najnoviji Philips 24-inčni uredski monitori, formata ekrana 16:10, i s PowerSensor tehnologijom koja omogućava smanjenje utrošene energije čak i do 80 posto. Ekološke prednosti su samo jedan aspekt kojim se mogu pohvaliti 24-inčni monitozi nove generacije, s obzirom na to da ih odlikuju i sjajne performanse, zasićenost boja i oština slike. Jedna od inovativnijih značajki je PowerSensor tehnologija koja automatski isključuje zaslon kad se korisnik odmakne, čime osim štednje energije, smanjuje i račune, a čak i do 80 posto produžuje trajanje monitora.

Također nova generacija monitoza koristi 25 posto recikliranog materijala, a kućište je bez štetnih bromiranih vodootpornih sastojaka i polivinil klorida.

Ključna inovacija novih Philipsovih monitoza jest i novi omjer ekrana 16:10, što znači da korisnici imaju veće područje pregleda na istoj veličini monitora. Philips Smarts SmartImage memoriska mjesta služe za optimizaciju načina obrade slika prema izabranoj vrsti aplikacije, a zajedno sa SmartControl za jednostavno ugađanje i SmartContrast za poboljšanje kontrasta čine monitoze jednostavnima za uporabu. Baza monitoza pruža i mogućnost uređivanja kablova, smanjujući nered na radnoj površini. Brzina djelovanja presudna je u modernim aplikacijama. Uz DisplayPort, vezu PC-a i monitoza podržava i

do 15 metara kabla i 10.8 Gbps/sec prijenosa podataka, a oslikavanje je iznimno brzo s nula kašnjenja osvježavanja. Cijene ovih monitoza relativno su pristupačne pa se kreću, ovisno o modelu, od 2200 do 2600 kuna.

Četrdeset godina mobitela

Davne 1973. godine Martin Cooper, tadašnji zaposlenik tvrtke Motorola, uspostavio je prvi telefonski poziv mobilnim uređajem. U to vrijeme bilo je to čudo jednako slijetanju na Mjesec. Martin Cooper, danas osamdeset-četverogodišnji umirovljenik, divi se svom izumu kao i prvog dana, s obzirom na to da se mobitel daleko razvio od samog uređaja za uspostavu telefonskih poziva. Prije Coopera mobilni su uređaji postojali samo kao dodatna oprema luksuznih automobila, a upravo ovaj inovator doveo ih je na razinu uređaja koje možemo nositi u vijek sa sobom i donekle se

osloniti na njih. U Motoroli su bili iznimno susretljivi prema Cooperovoj zamisli i od 1973. do 1993. uložili u razvoj mobilnih uređaja tada vrtoglavih 100 milijuna dolara. Motorola je svoju ideju komercijalizirala pod brandom DynaTAC, a prvi komercijalni uređaj dostupan korisnicima nosio je oznaku DynaTAC 8000x. Uređaj je nudio 30 minuta razgovora te osam sati na čekanju, a uređajem se upravljalo preko LED zaslona. Za nabavu mobitela DynaTAC 8000x bilo je potrebno izdvojiti nemalih 3995 dolara, no ionako je tada takva vrsta uređaja bila namijenjena imućnjim klijentima.

www.interpol.int

Da se ne bismo bavili samo vojničkim stranicama, evo i jedne policijske. I to one koja predstavlja najveću svjetsku policijsku organizaciju - Interpol. Za početak predstavljanja dva podatka: Interpol je osnovan 1923. godine i sa 190 članica predstavlja međunarodnu organizaciju koja nakon Ujedinjenih naroda okuplja najveći broj zemalja. Stranica je zaista pregledna i bogata, lijepo dizajnirana te dostupna u engleskoj, francuskoj, španjolskoj i arapskoj inačici. Dakle, i kratko surfanje dovoljno će vas detaljno uputiti u organizaciju, a ako nemate strpljenja zavirite u videogaleriju koja uključuje kratki film About Interpol. Vjerujemo da su možda i najzanimljiviji linkovi Wanted Persons (Tražene osobe) i Missing Persons (Nestale osobe), koji su u gornjem desnom kutu Homepagea. Tražilica kojom ćete prosurفاتi kroz te dvije baze podataka iznimno je detaljna. Možda nikoga ne tražite, ali ćete vjerojatno prosurفاتi čisto iz znatiželje...

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

Postoji toliko vrsta mira: lažni mir, mir koji zadovoljava ljudsko tijelo, mir povezan s poštovanjem bližnjega. Svi su ti oblici mira slabi i nestalni: ako naš mir ovisi o drugima, onda nam ga drugi mogu i oduzeti. Ako naš mir ovisi o Bogu, onda on ostaje trajno jer Bog je vjeran

NIJE LAKO VJEROVATI, ALI JE LIJEPO

Isusovo je uskrsnuće iščekivanje našega uskrsnuća – bio je to prije svega navještaj prvih kršćana. Ovo objašnjava njihovu radost i blaženo siromaštvo Prve Crkve: naime, tko iščeke ne opterećeće se nevažnim bogatstvima. Ali, nije bilo lako – niti za prve kršćane – vjerovati u Uskrsnuće. To nam pokazuje odlomak iz Evanđelja: apostoli su na dan Uskrsa bili zatvoreni u Dvorani Posljednje večere i toliko su bili preplašeni zbog onoga što se dogodilo Isusu i možda su bili ožalošćeni zbog činjenice što su bili povezani s tim događajem. Pa ipak, Isus je uskrsnuo, vijest je već bila stigla do njih. No, za apostole još uvijek nije bio Uskrs. Ovo nas potiče na razmišljanje: Uskrs se prihvata i očekuje; do Uskrsa je potrebno doći hodajući u vjeri. Koliko puta smo i mi sami daleko od događaja Uskrsa! Promotrimo kako se Isus objavljuje apostolima: On se objavljuje dok želi mir, njegov mir. Postoji toliko vrsta mira: lažni mir, mir koji zadovoljava ljudsko tijelo, mir povezan s poštovanjem bližnjega. Svi su ti oblici mira slabi i nestalni: ako naš mir ovisi o drugima, onda nam ga drugi mogu i oduzeti. Ako naš mir ovisi o Bogu, onda on ostaje trajno jer Bog je vjeran. To objašnjava mir svetaca, mučenika i istinskih vjernika: iskusni ljudi, ljudi obilježeni križem i bolešću, izloženi udarcima

**"Biti dobar puno
je veća i odvaž-
nija avantura
nego jedrilicom
obići svijet."**
G. CHESTERTON

**"Nije moguće
zalagati se u
apostolatu bez
duha molitve."**

**MAJKA TERE-
ZIJA**

**"Srce osjeća/
čuje Boga, a ne
razum. Evo što
je vjera: Bog
osjetljiv na srce,
a ne na razum."**

B. PASCAL

zla i sveci, osobe su koje ne gube mir. Zašto? Zato što je njihov mir Bog.

Na dan svojega uskrsnuća Isus pokazuje put mira u srcu. Apostolima daje zapovijed i vlast: "Kojima otpustite grijehu, otpuštaju im se (...)" (Iv 20, 23). Crkva nije zajednica savršenih koji nikada ne grijeshe: jao onima koji imaju takvu sliku Crkve! Crkva je svjesna slabosti svoje djece. Ali, upravo toj Crkvi koju čine jadni ljudi Isus kaže: "Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas." (Iv 20, 21). Pa ipak, na Posljednjoj večeri upražnjeno je Judino mjesto; Petru su oči bile još uvijek vlažne od suza prolivenih nakon izdaje... Ali, Bog se ne boji ljudskog siromaštva/jada jer ga je On došao otkupiti. Crkva je zajednica grešnika koji se neprestano kaju, neprestano obraćaju i neprestano opravštaju. No, da bi bili spremni pitati oproštenje i dati oproštenje potrebna je velika poniznost: poniznost je put mira. Toma sigurno nije blistao od poniznosti. Nije povjeravao u riječi apostola: njegovo je nepovjerenje sigurno u sebi imalo korijen preuzetnosti/oholosti, a možda i srdžbe/ljutnje jer je propustio susret s Gospodinom. Isus mu dolazi ususret i pokazuje mu znak čavala. Prekrasna gesta koja dovodi u kruzus apostolov ponos. Dovoljno mu je samo malo riječi i on je već na koljenima

i isповijeda svoju vjeru u Uskrsnuće: "Gospodin moj i Bog moj!" (Iv 20, 28). Danas mnogi ljudi nalikuju na Tomu i mi zbog toga trpimo: htjeli bismo da Isus dođe i izvuče nas iz nevolje, pokazujući mjesta na kojima su bili čavli/Svoje rane današnjim nevjernicima. Međutim, ne. Isus je ostavio nas: On želi da se Uskrsnuće vidi kroz naš život. Zapitajmo se: kakve argументe/dokaze dajemo mi danas kako bismo pomogli onima koji ne vjeruju? Vjeri je potrebno svjedočanstvo, vjeri su potrebni primjeri. Jesmo li mi primjer koji pomaže i ohrabruje one koji traže Gospodina? I mi smo danas pozvani pokazati Tomama svih vremena mjesta čavala/rane milosrđa i cijenu služenja. Samo tako ćemo biti Gospodinovi učenici i navjestitelji njegova milosrdnog Evanđelja.

Jedan ateist, nakon dugog razdoblja prijateljstva s J. Loewom te nakon što ga je dugi niz godina promatrao u tihom i pontiznom radu u marsejskoj luci, jednoga mu dana reče: "Ako Bog postoji, sličan je tebi." J. Loew pokazao je znakove/mjesto čavala: blažen onaj koji slijedi taj primjer! Kakav znak/mjesto čavala pokazujemo mi danas? Svima nam se nameće ispit savjesti kako bismo razotkrili kašnjenje otkupljenja u našem svakodnevnom životnom okruženju. Možda smo sablazan, a to ne primjećujemo!

**Međunarodna vojna i
zrakoplovna izložba i konferencija**

Organizator izložbe

**24. – 26. travnja 2013. godine
Split, Republika Hrvatska**

Za rezervaciju izložbenog prostora te dodatne informacije: tel: +1 703 406 0010, e-mail: asda@tntexpo.com
www.AdriaticSeaDefense.com

Organizirano u suradnji s
Ministarstvom obrane
Republike Hrvatske

Standard or Bullpup?

HS Produkt
EXPECT THE BEST!

VHS-2
CAL 5.56x45